...мбуулинай зам табижа байhан совет арадта алдар соло!
...вет эрдэм ухаанай үшөө нэгэ гайхамшагта илалта!—
...гэжэ бүхы дэлхэйн хүнүүд мэдүүлнэ

...ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ! 40-дэхи жэлээ гарана

...УРЯАД ҮНЭН

...эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...(10202) | 1963 оной июниин 16, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

...hэ сабшалгаяа түгэс ...лэдхэлтэйгээр угтая

...ряад республикын... 40 жэлэй ойе ам...өөр угтахын түлөө ...үр тарилгын бүхы ...дүүргэгдэжэ байна. ...й урин дулаахан ...нэгэ харюусалга...аг—үбhэ сабшалга

...э адуу малда үб...элбэг ехээр абаха ...бликымнай колхоз, ...й гол шухала зо... нэгэн болоно. ...энэ зорилгые ам...р бэелүүлгэhээ ...мяха худалдаха ...дүүргэлтэ сүм дул...на бшуу. Тиимэhээ ...оз бүхэнэй хүдэл...лдаа гүйсэд хүрэ...элдэн абахын тула ...рпие эрхим hайн ...гээр угтаха боло...

...жэлнүүдэй байдал ...рахада, үбhэ саб...итэй hайнаар үн...ээл ехээр бэлдэ...үдта малай үбэл... хохидолгүйгөөр ...haaxa, мяха аба... амжалтатайгаар ...байха юм. Энэ ...саг сооhь үнгэр...үй газарта таагүй ...л ушарна. Адуу ...шэмые дээшэлүүл...тойень олошоруул...гай, олон тоото ...ороно.

...даа гүйсэд хүрэхэ ...бэлдэн абахын ...рүүн бүхы хүдэл...лексноор оньhожо...рэгтэй. Нёдондо ...лгын туршалгын ...үбhэ тэжээл бэ...инhээ абаад эсэс ...ньhото техникын ...hэн байгаа. Трак...ка, тармуур, үбhэ ...хеэрэлгэ гэхэ мэ... шадамараар хэ... үбhэ хуряалга ...н болзор соо гар...айгаар дүүргэгдэ...

...Хорини үйлэд...равлениин Анаагай совхозой 5-дахи фермын нүхэр Тагаровай хүтэлбэрилдэг хонишодой бригадые абаад үзэе. Энэ бригада ажахын тоосоондо opohoнhoo хойшо бүхы хүдэлмэреэ гаргаша багатайгаар хэжэ, олзо доходоо дээшэлүүлхын түлөө шангаар тэмсэнэ. Нёдондо жэлдэ тус бригадынхид үбhэ сабшалгаяа түгэс бэлэдхэлтэйгээр эхилжэ, гүйсэд хүрэхэ тэжээл бэлэдхэжэ абаа hэн. Тиимэл хадаа бүхы хонидоо тобир тарганаар ондо оруулhаниинь гайхалтай бэшэ. Мүнөөшье нүхэр Тагаровай бригада даажа абаhан сабшалангаа өөhэдынгөө хүсөөр уhалжа, бүхы шэбхэеэ хуу гаргажа тараанхай. Гадна гурбан километр утатай посхоод барижа дүүргээд, сенокосилка болон тармуур, бусад хэрэгсэлнүүдээ hайнаар бэлэдхэжэ байна. Энэ мэтээр Анаагай совхоздо үбhэ сабшалгада бэлэдхэл муу бэшээр ябуулагдана.

Зарим нэгэ ажахынуудта үбhэ сабшалгада бэлэдхэл хэгдэжэ эхилээшье hаа, республика доторнай бүхы дээрээ ажахын энэ шухала кампанида бэлэдхэлэй хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Республикымнай колхоз, совхозуудта хамта дээрээ 2855 тракторна сенокосилканууд заhабарилагдаха түсэбтэй. Теэд июниин 1-нэй байдалаар 300-гаад косилка гэхэ гү, али оройдоо 10 процентнь заhабарилагданхай. Улаан-Үдын, Баргажанай, Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управленинүүдтэ бэлэдхэлэй хүдэлмэри илангаяа муугаар ябуулагдана. Улаан-Үдын управлениин ажахынуудай 283 тракторна косилканууд соohoo июниин 1-дэ ори гансань заhабарилагдаад байгаа. Түнхэнэй управленидэ май hара соо нэгэшье косилка заhабарилагдаагүй байха юм.

Имэ гээгдэлтэ байдалые саашадаа тэсэхын аргагүй. Үбhэ сабшалгын эхилтэр тон богони саг үлэбэ. Гансахан тракторна косилкануудые заhабарилгаар бэлэдхэлэй хүдэлмэри дүүрэхэ ёhогүй. Колхоз, совхоз бүхэндэ, фермэ, ажахын тоосоондо opohoн бригада бүхэндэ үбhэ хуряалгада хэрэгтэй бүхы техникын заhабарилгые ойрын үдэрнүүдтэ hайн шанартайгаар дүүргэхэ тон шухала. Тиигэхэ зуураа гансахан тракторна косилкануудта найдаад байжа болохогүй. Морин косилка болон морин тармуур хэрэгтэй газарта үргэнөөр хэрэглэгдэхэ болоно.

Сагаа гээхэгүйн тула hайн ургасатай гол, намаг, бургаhа шугытай газарнуудые эртүүр түүбэрилэн сабшаха гээшэ ехэ удха шанартай. Эндэ гар хажуур, аса, тармуургүйгөөр хэрэг бүтэхэгүй ха юм. Тиимэhээ эдэ хэрэгсэл, мори унаа, аргамжа, хомууд хүрэтэр хуу баран эртээнhээ бэлдэгдэхэ болоно.

Сабшагдаhан үбhөө хура бороодо оруулангүй hайн шанартайгаар hурилэн абахын тула оньhото техникээр зэбсэгжэhэн комплексно бригаданууд колхоз, совхоз бүхэндэ олоор байгуулагдаха зэргэтэй. Тиимэ аргын үгы газарта тусхай звенонуудые байгуулха хэрэгтэй. Тэжээл бэлэдхэлгын богонихон үе соо иимэ олон бригада, звенонуудые байгуулхада хүдэлмэришэд дуталдаг гээшэ. Энэ ушарта хүгшэн залуугүй, hургуулиин үхибүүдhээ эхилээд пенсидэ гараhан үбгэд, хүгшэд хүрэтэрөө малай тэжээл бэлэдхэлгэдэ олоороо хабаадуулагдаха болоно. Тиигээл хадаа адуу малдаа үбhэ тэжээл элбэгээр бэлдэн абаха харюусалгатай зорилгые амжалтатайгаар дүүргэжэ шадахабди.

Эдэ үдэрнүүдтэ колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд тэжээл бэлэдхэлгээр тодорхой түсэб зохёожо, фермэ, бригада, звено бүхэндэ хүргэхэ болоно. Тиигэхэ зуураа үбhэшэдэй байха полевой стануудые hайнаар түхеэрхэ, эдеэ хоолоор хангаха, ажалай түлөөhые гуримшуулха гэхэ мэтын асуудалнуудта онсо анхарал табигдаха байна. Мүн «Сельхозтехника» нэгэдэлэй хүдөө ажахын управленинүүдтэхи отделениин хүтэлбэрилэгшэд, инженернүүд, механигууд ажахынуудай энэ бэлэдхэлдэ туhалжа, запасной частьнуудаар хангалгые hайжаруулха уялгатай.

Үбhэ хуряалга дээрэ ажаллаха хүдэлмэришэдэй дунда социалис мүрысөө үргэн далайсатайгаар дэлгэрүүлхэ гээшэ амжалта туйлаха гол арга нүхэсэл мүн. Колхоз, совхозуудай партийна организацинууд энэ хүдэлмэриие толгойлон, политическэ болон ойлгууламжын хүдэлмэри хэзээ хэзээнэйхиhээ үргэнөөр ябуулха байна.

Нүхэд колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд! Үбhэ хуряалгые түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтая!

...хайшын хурдые hорилсоно

...нooho оренбур...ргаар хайшалал...нэй үйлэдбэриин ...н совхоз, колхо...нэй бэлэдхэлтэй. ...хэрэглэхэ семи...гэргэгдэhэн бай...

...дэрнүүдтэ ни...аржа, хонидой ...алха таатай зо...үд ерэбэ. Лени...жэтэ колхоз уп...югоо түрүүлэн энэ хүдэлмэри эхилээ. Нooho хайшалалгын түрүүшын үдэр 120 хонид хяргагдаа. Тэрэнэй дүнгөөр хонин бүриhөө 3—3,5 килограмм нooho абтаба. Д. Хулзанова, Н. Сыренова гэгшэд бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллана.

Саяанай совхоз, «Сибиряк», «Восточные Саяны» колхозуудта хониной нooho хайшалалгын халуун хаhа оробо.

С. Ардуев.

Ахалагша хонишон Георгий Иванович Рыжаковой бригада Ехэ Куналейн Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо (Улаан-Үдын управлени) түрүү зэргэдэ ябана. Мүнөө энэ отарада хурьгадынь илгагдаад байна. Зураг дээрэ: энэ бригадын хонишон П. Т. Лобозеров хонидоо уhалуурида оруулаад байна.

А. Борисовай фото.

Оренбургын аргаар...

Июниин 11—12-то Загастай тосхондо оренбургын аргаар хонидой нooho хайшалха семинар үнгэргэгдэбэ. Томодхогдоhон, нэгэн доро 36 электрохайша хүдэлгэхэ агрегат эндэ табигданхай. Семинарта Чисаанаң совхозой бүхы фермэнүүдhээ 20 гаран хайшалагшад суглараа.

Хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министерствын зоотехник П. А. Алексеев оренбургын аргаар хонидой нooho хайшалха тухай угаа ойлгосотой зохидоор хэлэжэ, харуулжа, семинарынхидые hонирхуулба.

Эндэ сугларагшад хоёр үдэрэй туршада ехэхэн дүй дүршэлтэй боложо, энэ аргын үлүү hайниие мэдэрээ. Жэшээлхэдэ, комсомолшууд П. Диянов, Ц. Потеев, Н. Степанов, В. Суворов, Н. Ербаев, Б. Николаева гэгшэд шэнэ аргаар хайшалха бүхы 11 дүримые hайнаар шудалаад, нүхэдтөө туhална. Ингэжэ оренбургын аргаар хонидой нooho хайшалдаг инструктор Чимитов Доржын ударидалга доро эдэ комсомолшууд хонидой нooho хайшалалгаар республикын мүрысөөндэ хабаадаха зорилготой бэлдэнэ.

А. Сагалаев.

Үльдэргынхидэй бэлэг

Түрэл республикымнай 40 жэлэй ой улам ойртожо байна. Энэ ехэ hайндэрые Хоринн үйлэдбэриин управлениин «Коммунизм» колхозой малшад ажалай амжалтаар, эрхим бэлэгээр угтаха гэhэн зорилгодоо хүрэжэ байнхай. Тэдэнэр доторойнгоо арга боломжые гүйсэд дүүрэн хэрэглэжэ, гүрэндэ хүдөө ажахын продуктнуудые худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргэхээр зоригжонхой. Хэлэhэндээ хүрэхэшье байха. Үнгэрhэн 5 hарын дүнгөөр тэндэхи ажалшад гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб 72,4 процент, hү—63,5 процент дүүргээ. Тиихэдэ үндэгэ тушааха түсэбөө 124,5 процент дүүргэнхэй.

Иимэ үрэ дүн имагтал артелиин малшадай, үхэршэдэй, hаалишадай, хонишодой габшагай, оролдосо ехэтэ хүдэлмэриин аша габьяа мүн гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Саашадаа ажал хүдэлмэриингөө эршэ улам шангадхажа, бүри ехэ амжалта туйлаха байhандань тэндэхи малшадта этигэнэбди.

К. Жалсараев.

Халаан соо 9—10 га

Мухар-Шэбэр. Бэшүүрэй совхозой механизаторнууд оpoohото ургамалнуудые тарижа дүүргээд, паараа эмхитэйгээр хахалжа байна. Залуу механизатор Зиновей Афанасьевагай хүдэлмэриие онсо тэмдэглэмээр. «ДТ-54» трактораар үдэр бүри 9—10 гектар хахалжа, халаанайнгаа даабариие холо үлүүлэн дүүргэнэ.

И. Ткачев.

Замбуулинай дайда руу ниидэхын урда тээ В. Ф. Быковскиин мэдүүлгэ

Хүндэтэ нүхэд, ханинар! Замбуулинай дайда шэнжэлхэ хэрэгые совет хүнүүд амжалтатайгаар эхилээ. Энэ хадаа манай баатарлиг арадай зохёохы үүсхэл эдэбхиин, Коммунис партиин хараалhан түүхэтэ зорилгонуудые бэелүүлгын үрэ дүн болоно.

Юрий Гагаринай болон Герман Титовой hүүлээр минии ханинар-космонавтнууд Андриян Николаев болон Павел Поповичой замбуулинай дайда соогуур нэгэн доро зэргэ ниидэhээр жэл хүрэхэгүй саг үнгэрөөд байна. Манай совет Эхэ ороной эхи табиhан хэрэгые үргэлжэлүүлхэ ехэ зол хуби мүнөөдэр намда тудаба.

Харюусалгатай, хүндэтэй даалгабариие нэрэтэй солотойгоор дүүргэхын тулада бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм болон шадабарияа зорюулхаб гэжэ Советскэ Союзай Коммунис партиин ленинскэ Центральна Комитедые, түрэл Совет правительствые, Никита Сергеевич Хрущевые, хүндэтэ Эхэ оронойхидые найдуулнаб.

Түрэл газар дээрээ уулзатараа!

Замбуулинай „Восток-5“ онгосо дээрэhээ

Газарые нэгэдэхеэ тойролгые дүүргэжэ ябахадаа космонавт-таба Валерий Федорович Быковский Африка дээгүүр ниидэн гараа, тиихэдээ Африкын эрхэ сүлөөдэ дуратай олон миллион тоото арадые халуунаар амаршалаа.

(ТАСС).

Космонавт В. Ф. Быковскида Н. С. Хрущевой эльгээhэн радиограмма

Замбуулинай „Восток-5“ онгосо, лётчик-космонавт нүхэр В. Ф. Быковскида

Хүндэтэ Валерий Федорович!

Замбуулинай ниидэлгэ амжалтатайгаар эхилhэнтэйтнай дашарамдуулан халуунаар амаршалнаб.

Ниидэлгынтнай хойноhoo бидэнэр ехэ анхаралтайгаар ажаглан хаража байнабди. Согтой hайнаар ниидэхыетнай, даалгабаряа амжалтатайгаар дүүргэхыетнай танда хүсэнэб.

Эгээн лэ hайн ябахыетнай хүсэжэ байhанаа танда дамжуулнаб. Манай түрэл газар нютагта таниие угаа ехэ баяртайгаар тэбэрин угтахабди.

ХРУЩЕВ Н. С.

1963 оной июниин 14.

Нүхэр Н. С. Хрущевто эльгээгдэhэн харюугай радиограмма

Танай телеграмма абажа угаа ехээр сэдьхэлээ хүдэлгөөб. Эсэгэ ёhоной оролдолго гаргадагайтнай түлөө Никита Сергеевич, танда үнэн зүрхэнhөө баясхалан хүргэнэб. Совет Эхэ оронойнгоо иимэ хүндэтэй даалгабариие дүүргэхэ гээшэ намда, комсомолой хүмүүжүүлhэн хүндэ, угаа ехэ зол хуби болоно. Манай агууехэ ленинскэ партиин коммунист болохо тухай hанажа ябанаб.

hайниие хүсэhэнэйнь түлөө совет хүнүүдтэ бүхы сэдьхэ зүрхэнhөө баясхалан хүргэнэб. Ниидэлгын программа амжалтатайгаар дүүргэхын тулада бүхы юумэ хэхэб.

Лётчик-космонавт Быковский.

ТАСС-ай мэдээсэл

Лётчик-космонавт нүхэр Валерий Федорович Быковскиин жолоодожо ябаhан замбуулинай «Восток-5» онгосо ниидэлгээ үргэлжэлүүлhээр. Москвагай сагаар 18 часта «Восток-5» онгосо-одон газарые хоёр дахин тойроод ябаа. Лётчик-космонавт Быковский ямаршьегүй hайн ябана. Онгосын бүхы оньhонууд hайнаар хүдэлнэ. Замбуулинай онгосын кабина соо урид хараалагдаhан эрхэ байдал хангагдана.

Программаар хараалагдаhан ёhoop физиологическа элдэб турш... га болон бэсынгээ элүүрэй хойно... хиналта хэhэнэйнгээ hүүлээр к... монат эдеэлhэн байна.

Африка дээгүүр ниидэн гарахадаа космонавт Быковский Африка түбиин арадуудта амаршалга хүргөө.

«Восток-5» онгосо одон Газарые нэгэ тойроод ябахадаа манай Эхэ ороной газар дээгүүр дахяад гараа. Тиихэдээ нүхэр Быковский Советскэ Союзай арадуудта амаршалга хүргөө, замбуулинай «Восток-5» онгосын амжалтатайгаар ниидэжэ ябаhан тухай Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедтэ, Советскэ правительствада, Никита Сергеевич Хрущевто өөртэнь элидхэhэн байна.

Нүхэр Н. С. Хрущевтой лётчик-космонавт В. Ф. Быковский телефоноор хөөрэлдэбэ

Июниин 14-дэ Москвагай сагаар 19 час 30 минутада КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи Секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. С. Хрущев ниидэжэ ябаhан летчик-космонавт подполковник Валерий Федорович Быковскитой телефоноор хөөрэлдэбэ.

Нүхэр Н. С. Хрущевтой хамта СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Л. И. Брежнев телефоной хажууда байлсаба.

Энэ хөөрэлдөөн доро толилогдоно:

В. Ф. Быковский. Хүндэтэ Никита Сергеевич, би Танай халуун амаршалгаар гүнзэгы ехээр баясабаб. Үнэн зүрхэнhөө Танда баясхалан хүргэнэб, Никита Сергеевич, эсэгын анхарал хандуулhанайтнай түлөө. Комсомолой зэргэдэ хүмүүжэhэн намда Совет Эхэ оронойнгоо ямаршье даалгабариие дүүргэхэhээ ондоо ехэ хүндэ байхагүй. Коммунист болохо, манай Агууехэ ленинскэ партиин гэшүүн болохо хүсэлэнтэйб. Намда hайн hайханиие хүсэhэнэйнь түлөө совет хүнүүдтэ үнэн зүрхэнhөө баясхалан хүргэнэб. Ниидэлгынгээ программые амжалтатайгаар дүүргэхын тула бүхы хүсэ шадалаа гаргахаб.

Н. С. Хрущев. Үшөө дахин амаршалнаб Таниие, Валерий Федорович. Танай хэлэхэтнай яhала hайнаар дуулдана. Намайе hайнаар дуулана гүт?

В. Ф. Быковский. Таниие hайнаар дууланаб, Никита Сергеевич, ехээр баярланаб.

Н. С. Хрущев. Хараалагдаhан программаараа ниидэлгээ амжалтатай hайнаар дүүргэжэ, түрэл оронойнгоо газар дайдада бууже ерэхыетнай хүсэнэб.

В. Ф. Быковский. Никита Сергеевич, даалгабаряа дүүргэхэб. Ехэ hайниие хүргэнэб.

Н. С. Хрущев. Арад зомнай Таниие ехэ баяр баясхалантайгаар угтаха. Амжалта хүсэнэб. Баяртай.

В. Ф. Быковский. Никита Сергеевич, хамаг анхаралайтнай түлөө ехэ hайниие Танда хүргэнэб. Баяртай.

Н. С. Хрущев. Баяртай.

(ТАСС).

Космонавт элидхэнэ

Газарые хоёрдохёо тойрожо ябахадаа, Москвагай сагаар 16 час 36 минутада космонавт-таба В. Ф. Быковский ниидэлгэ тухай иигэжэ элидхээ:

Москва, Кремль.

Ямаршьегүй hайн ябанаб, онгосын бүхы оньhо түхеэрэлгэнүүд hайнаар хүдэлнэ, ниидэлгэ амжалтатайгаар үнгэржэ байна гэжэ Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедтэ, Советскэ правительствада, Никита Сергеевич Хрущевто өөртэнь элидхэнэб. Намда иимэ этигэл найдабари үзүүлhэнэйнь түлөө совет арадта, түрэл парти болон правительствада баясхалан хүргэнэб.

Космонавт-таба Валерий Федорович Быковский

Валерий Федорович Быковский 1934 ондо Москвагай областиин Павлово-Посад городто түрэhэн юм.

Космонавт арбан долоо наhатайhаа эхилэн өөрынгөө хуби заяае авиацитай холбоо. Дунда hургуулида hуража байхадаа Москвагай аэроклубай дэргэдэ hуралсал дүүргэжэ гараhан байгаа. Удаань Валерий лётчигуудай түрүүшын hуралсалые сэрэгэй авиационно hургуулида гараа, Качинска сэрэгэй авиационно училищада hураа. Энэ училищиие 1955 ондо дүүргэhэнэйнгөө hүүлээр Валерий сэрэгэй элдэб частьнуудта лётчигоор алба хээ.

Валерий Быковскиие командованинь магтадаг. Тэрэ зоримгойгоор, шадамараар, дару түбхинөөр ниидэдэг, орёо бэрхэтэй оршон байдалда түргэнөөр шиидхэбэри гаргадаг байгаа. Тусхай hорилгые тэрэ амжалтатайгаар дүүргээ, материальна частиие эрхимээр мэдэдэг, инструктораар хүдэлхэ зуураа, Валерий өөрынгөө дүй дүршэл болон эрдэмые нүхэдтөө шадамараар дамжуурашюдаар hүрэжэ бууhан байха юм.

Совет армида hайнаар алба хэhэнэйнгээ түлөө В. Ф. Быковский «Улаан одоной» орденоор, «СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй 40 жэл», «hайнаар алба хэhэнэй түлөө» гэhэн медальнуудаар шагнагданхай. 1959 ондо тэрээндэ «Хоёрдохи классай сэрэгэй лётчик» гэhэн нэрэ зэргэ, хожомынь «Агаарай сэрэгэй хүсэнүүдэй парашютно-десантна бэлэдхэлэй инструктор» гэhэн нэрэ зэргэ олгогдоhон байна.

Подполковник В. Быковский Жуковскиин нэрэмжэтэ агаарай-сэрэгэй инженернэ академидэ амжалтатайгаар hурадаг.

Валерий Федорович Валентина Михайловна Быковская гэжэ hамгатай. Валентина лаборанткаар хүдэлдэг. Тэдэнэр үнгэрэгшэ үбэл хүбүүтэй болоо.

Космонавтын эсэгэ Быковский Федор Федотович пенсионер юм. Эхэнь Клавдия Ивановна—гэрэй эзэн эхэнэр болоно. Эгэшэнь Михеева Маргарита Федоровна банкда инспектор-экономистаар хүдэлнэ.

КПСС-эй ЦК-гай Пленумые угтуулан

ИНТЕЛЛИГЕНЦИИН ҮҮРГЭ ЕХЭ

ПАРТИИН Центральна Комитедэй июнь һарада унгэрхэ Пленум дээрэ соёл сурталай хүдэлмэриин ээлжээтэ шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэхэеэ байна. Энэ хадаа партиин XXII съездын шиидхэбэринүүдые саашадань хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхэ хэрэгтэ зорюулагданхай. Һүүлэй жэлнүүдтэ партиин ЦК-гай Пленумүүд гол түлэб экономико тушаа айхабтар ехэ анхарал хандуулһан байна. Теэд коммунизм байгуулхын тула мүн хүн зоноо коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ ёһотойбди.

Баруунай хүрэнгэтэ гүрэнүүдэй хархис этэгээдүүд иигэжэ сэхэ бэшэнэ: «Советскэ Союз дотор хорин жэлэй туршада коммунизмын материально-техническэ бааза бэлэншье болоо магад. Харин Советскэ Союзай Коммунис парти хорин жэлэй туршада 220 миллион совет эрхэтэниие коммунис ёһоор хүмүүжүүлжэ шадахагүй». Иимэ хажар харша үгэнүүдые бидэнэр түрүүшынхиеэ дуулана бэшэбди.

Манай Коммунис парти совет хүниие һайн һайханаар, коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ тушаа анхаралаа саг үргэлжэ табина, энэ талаар яһала ехэ амжалта туйлагдаа.

Гэхэтэй хамта хүмүүжүүлгын ажал ябуулгада манай интеллигенци ехэ үүргэ дүүргэнэ, дүүргэхэшье ёһотой. Хэрбээ 1928 ондо манай орон дотор арадай ажахыда дээдэ ба дунда тусхай һургуули дүүргэһэн 521 мянган мэргэжэлтэд ажаллажа байгаа һаа, 1961 оной декабриин 1-нэй байдалаар тэдэнэй тоо 9433 мянга болоо.

Мүн манайшье эндэ революциин урда тээ буряадуудай дундаһаа эрдэм шудалжа гараһан хүнүүд арбан хургаа даража тооломоор үсөөн байгаа. Харин арад зоной ухаан бодолые мунхаруулха үүргэтэй арбан таба мянган ламанар хүн зоной хүзүүн дээрэ һууһан юм.

Теэд мүнөөнэймнай байдал ташха ондоо болонхой.

Республика соомнай хүн бүхэн уншажа, бэшэжэ шадаха байна, дүрбэнэй нэгэ хуби хүсэд бэшэ дунда, дунда гү, али дээдэ һургуули дүүргэнхэй. Дээдэ һургуулитай арбаад мянган мэргэжэлтэд, тусхай һургуули дүүргэһэн хэды арбаад мянган хүнүүд республика доторнай ажаллана. 10 мянган хүндэ хүртэсын талаар дээдэ һургуулинуудта һуража байгшадай тоогоор манай республика Европын түрүү гүрэнүүдэй урда тээ ябана. Жэшээнь, мүнөө манай республика дотор 10 мянган хүндэ 104,6 студент хүртэнэ, харин Францида — 40, Италида — 34, Баруун Германида — 31 хүртэнэ ха юм.

Дүшэн жэл соо түрэл Буряад оромнай иигэжэ түхэл шарайгаа хубилгаа, эрдэм болбосорол эдлэжэ шадаа.

Энэ олон тоото интеллигенциимнай олонхинь ниитын политическэ ажал ябуулгада эдэбхитэй хабаадалсадаг. Тэдэнэй дундаһаа мэргэжэл һайнтай, бэлигтэй лекторнүүд, пропагандистнууд, агитаторнууд урган гаранхай. Жэшээнь, Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой партийна организациин дэргэдэхи лекторнүүдэй бүлгэм (хүтэлбэрилэгшэнь дунда һургуулиин багша М. Н. Очиров) нилээд ехэ хүдэлмэри ябуулдаг. Тэндэхи колхозой түбэй тосхондо байдаг соёлой байшан соо долоон хоног бүхэндэ элдэб янзын лекцинүүд боложо байдаг. Энэ бүлгэмэй лекторнүүд Хара үһан, Соёл, Үржил гэдэг нютагуудта ажаллажа байгаа малшадай дунда ойлгуулламжын ехэ хүдэлмэри ябуулдаг, лекцинүүдые уншадаг, наада зүжэг харуулдаг байна. Лекторнүүдэй хүсөөр гарагай табан бүхэндэ тэндэ колхозой радиожурнал гарадаг. Энэ журнал соо ажалай түрүүшүүл магтаал һайшаалда хүртэдэг, колхозой урда байһан ехэ зорилгонуудта тодо тайлбари хэгдэдэг, залхуу зайран, архинша хүнүүд хатуу шэрүүнээр шүүмжэлэгдэдэг, Будамшуудашье үгэ үгтэдэг юм. Энэнһээ гадна багшанар, эмнэлгын, соёл гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд багашуулые яажа хүмүүжүүлхэ тухай зүбшэл үгэдэг. Иимэ байхадань баянголойхид өөрынгөө радиожурналые ехэ дуратайгаар ходоодоо шагнадаг болоо.

Гэбэшье зарим хүдөө нютагуудаар хаража ябахада хүн зомнай элидхэл, лекцидэ сугларааг үй байдаг. Теэд Баянголдо тиимэ бэшэ, клуб соонь хүн зон ходоодоо дүүрэн байдаг. Нютагай лекторнүүд трибуна дээрэ гарахынгаа урда тээ лекцидээ тон болгоомжотой наринаар бэлдэдэг, бэе бэеэ шалгалсадаг, дутуу дундануудаа шүүмжэлэлсэдэг юм. Иимэһээ хэһэн элидхэл лекцинүүдынь шанар һайнтай, сугларһан хүнүүдэй анхарал татамаар һонин, удха түгэлдэр байна бшуу. Тиимэл лекцидэ хүн зон олоороо сугларжа, аша туһа оложо абахадаа ехээр урмашана ха юм.

Эдэбхитэй хүдэлдэг тиимэ лекторэй бүлгэмүүд хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулхада аргагүй ехэ туһа дүхэм үзүүлнэ. Зүгөөр тиихэдээ хэн ямар юумээр һонирхоноб, ямар номуудые уншанаб, ямар кинофильмнүүдые харанаб, сүлөөтэй сагаа яажа үнгэргэнэб гэжэ саг үргэлжэ һонирхохо шухала. Баянголойхид айлнуудтаа байһан библиотекэнүүдые бүридхэжэ үзөөд, 200 гаран айлнуудые библиотечкэтэй болгоо.

Лекторнүүдэй бүлгэмүүдые, агитколлективүүдые аймаг бүхэндэ олонобди. Мүн жэшээтэ һайнаар хүдэлжэ байһан хүнүүдшье олон. Жэшээнь, Үдын совхозой ахалагша инженер Ю. Р. Дмитриев шэнэ дүй дүршэл, эрдэм наукын шэнэ туйлалтанууд тухай лекци, хөөрэлдөөнүүдые ходо доо үнгэргэдэг. Энэ хүнэй гэр бүлынхид «Правда Бурятии», «Сельская жизнь», «Учительская газета», «Удинская новь» гэдэг газетэнүүдые, «Автотранспорт», «Механизация и электрофикация сельского хозяйства», «Блокнот агитатора» гэдэг журналнуудые захин абадаг юм. Энэнһээ гадна техническэ 100 гаран, уран һайханай 50, политическэ 20 болон бусад номуудһаа бүридэһэн өөрын библиотекэтэй. Ажалдаа анхаралтайгаар хандадаг, өөрынгөө мэргэжэлые дээшэлүүлхын түлөө оролдодог иимэ хүтэлбэрилэгшэтэй байхадаа, ударидалга дорონь хүдэлһэн хүнүүд баһал шэнэ юумэ олохын, ажалдаа нэбтэрүүлхын хойноһоо эрмэлзэл ехэтэйгээр оролдоно ха юм. Һайн лектор байхаһаа гадна, ажалай үльгэр жэшээ харуулха гээшэ иимэл байна.

Хүдөөгэй интеллигенциин дунда иимэрхүүгээр ажалладаг, өөрынгөө мэргэжэлые дээшэлүүлхын хойноһоо оролдодог хүнүүд яһала олон. Харин зарим нэгэ хүнүүд дээдэ һургуули дүүргэһэн үнэмшэлгэ абаад лэ, һанаагаа амардаг, лекционно, ниитэ-ойлгууламжын хүдэлмэридэ огто хабаадалсадаггүй. «Комсомольский» совхозой отделениие ударидагша Ж. Д. Эрдынеев хүдөө ажахын нэгэшье газетэ, журнал абадаггүй байшоо. Библиотекэһээ өөрынгөө ажал хүдэлмэреэр номуудые абажа уншадаг юм аа гү гээд һонирхоһомнай, шэнэ жэлһээ хойшо гансахан лэ ном абаһан байба. Тэрэшэлэн Хүдэриин совхозой ахалагша зоотехник М. А. Терентьев, ахалагша бухгалтер Г. Г. Цыбиков, № 1 МТФ даагша Н. Ф. Семенов гэгшэд ямаршье газетэ, журнал уншадаггүй зонууд байба.

Теэд иимэ хүтэлбэрилэгшэд ажал тухай, шэнэ юумэн тухай сэдьхэл зүрхэ хүдэлгэмэ хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэжэ шадахагүй ха юм даа.

Хүтэлбэрилэгшэ бүхэн лэ хүмүүжүүлэгшэ байха ёһотой. Һүүлэй үе болотор хүтэлбэрилэгшэдһөө гансал түсэбэй дүүргэлтэ тухай асуудаг байгаа юм. Харин мүнөө тэдэнэр хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин түлөө харюусаха, хүн зоной урда һара соогоо 1—2-һоо үсөөн бэшэ элидхэл, лекци хэхэ ёһотой. Олохон хүтэлбэрилэгшэд мүнөө хүрэтэр политическэ элидхэл, лекцинүүдые үнгэргэдэггүй байһаар. Энэ дутагдалые дары усадхаха хэрэгтэй.

Гадна зарим нютагай алба хаагшад мүртэй юумэ хэнэгүй. Жэшээнь, «Комсомольский» совхозой түбэй тосхондо яһала олон багшанар, эмнэлгын хүдэлмэрилэгшэд хүдөө ажахын мэргэжэлтэд бии юм. Теэд эдэнэр шэнэ жэлһээ ... ганса лекци унша... лекци Тэлэмбын бүх... яажа хангаха гээшэ...

Бидэнэй ажал хүд... хардаһан газарта муу... абаһаар лэ үзэгдэдэг... жэлэй эхинһээ Тэлэм... хэдэн дахин ошожо... хүдэлмэри һайсахан... Бурхан шажанай ном... рэ гансашье үбгэд, х... мүн зарим залуушу... лиин һурагшадыешье... байна. Теэд энэнэй һ... интеллигенци ямаршье... хэл үнгэргөөгүй. Эн... шалтагаалжа, ордон ш... руул байшангуудай... гуулин, шабар бурх... зурагууд «шэмэглэнэ»... нютагай багшанарай, ... дэлмэрилэгшэдэй, хүдө... гэжэлтэдэй, нютагай п... комсомолой организац... зобоодоггүйнь тон гай...

Мүнөө зунай һайх... эхилэнхэй. Гэбэшье ... хүдэлмэридэ ямаршье... жэ байха ёһогүй. Тии... болон комсомолой эм... дэлмэрилэгшэд, нютаг... ци соёл сурталай ажал... заашье һуладхангүй ... рээндэ улам эдэбхитэй... саха ёһотой.

Д...
КПСС-эй обкомой лек... бүлэгэ...

АРАД ЗОНТОЁО НЯГТА ХОЛБООТОЙГООР...

Эд хэрэгсэл, эдеэ хоол үйлэдбэрилдэг ажалша олон зонтоёо нягта барисаатай байха, хүдэлмэридэнь эрдэм ухаанай, түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые үргэнөөр нэбтэрүүлжэ, ажалайнь бүтээсэ хэлбэришэгүйгөөр дээшэлүүлхэ гээшэ партийна организацинуудай гол зорилго мүн. Энээн тушаа партиин ЦК-гай ноябриин Пленумэй тогтоол соо онсо тэмдэглэгдэнхэй. Үйлэдбэриин шэнжэ баримталан шэнээр байгуулагдаһан партийна комитедүүдэй, тэрэ тоодо манай Зэдын хүдөө ажахын үйлэдбэриин парткомой нэгэн шухала уялгань хадаа үргэн ниитын дунда эмхидхэлэй болон соел сурталай хүдэлмэри шэнэ эрилтэдэ харюусамаар ябуулха хэрэг болоно.

Манай партийна комитедэй, үйлэдбэриин управлениин урдаа табиһан зорилгонуудаа хэр зэргэ дүүргэжэ эхилһые энэ оной хабарай тарилга харуулаа.

Эртээнһээ машина техникын заһабарилгые хэдэн удаа рейдовэ шалгалтаар элирүүлжэ, түгэс бэлэдхэһэн, механизатор, таряашадай ажалай ябасын шанарые наринаар хи..., социалис мүрысөө тодорхой...ор хүтэлбэрилһэн, байра байдалынь, амарха сагынь һайнаар хангахые оролдоһон дээрэһээ управлениин колхоз, совхозууд хабарай хүдэлмэринүүдые нёдондонойхиһоо эмхитэйгээр хэжэ дүүргээ. Байгша ондо шэниисын тарилга 48 мянган гектарта хүрэтэрөө үргэдхэгдөө гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо 1,5 дахин дээшэлээ, хартаабха—33, кукуруза—15 процент ехээр таригдаһан байна. Ургасын гараса нэгэ жэгдэ, һайн. Тэрэнэй хойноһоо нарин харууһалга хэжэ, баян ургасаа саг соонь хуряажа, Зэдын таряашад 130 мянган центнер орооһо гүрэндөө худалдаха гэһэн уялгаяа лаб дүүргэхээр зориг жонхой.

Гэбэшье колхоз, совхозуудаймнай гол шэглэл мал ажалые эрид хүгжөөхэ, ашаг шэмынь ехээр абадаг болохо гэһэн дайшалхы зорилгодо һанаһанда хүрэмөөр зониие эмхидхэжэ үшөөл бирагдаагүй.

Һү һааха, гүрэндэ худалдаха түсэбөө олон совхоз, колхозууд мууса дүүргэнэ. Доторойнгоо арга боломжонуудые хүсэд хэрэглэжэ шадаагүй, зоной эмхидхэлые һайнаар ябуулаагүй ажахынууд лэ гээгдэлдэ ороһон байна.

Республикын түрүү һаалишадай апрелиин 14-дэ олон түмэн нүхэдтөө хандажа бэшэһэн нэмэл бэшэгые «Коммунизм» колхозой һаалишад угаа халуунаар угтан абажа, ашаглагдаагүй байһан нөөсые уудалан, һү һааляа дээшэлүүлхэ тодорхой хэмжээнүүдые хараалжа, үндэр социалис уялгаараа управлениин бүхы һаалишадые уряалһан байна. Хэлэһэндээ хүрэхые оролдодог «Коммунизм» колхозой һаалишад республикынгаа 40 жэлэй ойе гүрэндэ һү худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргэжэ, ажалай бэлэгтэйгээр угтахань. Май һарада 488 центнер һү тушааһан байгаа, һаа, ганса июниин түрүүшын 10 хоног соо 242 центнер үгөө.

«Байкал» колхоз үшөө нэгэдэхи кварталда мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб 112 процент дүүргээ, 83 процентээр нёдондонойхиһоо ехээр һү гүрэндэ тушаажа байна.

«Коммунизм», «Байкал» колхозууд болон бусад түрүү ажахынуудта эмхидхэлэй, ниитэ-ойлгууламжын хүдэлмэри саг үргэлжэ, тодорхой һайнаар ябуулагдана. Арба хоноод лэ малшадай ажалайнь дүнгөөр зүбшөөл, хөөрэлдөөн хэгдэдэг, илажа гаргашад урмашуулагдадаг. Малай гүүртэ бүхэндэ радио табигданхай, шэнэ газетэ, журнал, нүүдэл библиотекэ эльгээгдэдэг. Ажалшадай ушар ёһо мэдэхэ хэмжээе улам дээшэлүүлхэ хэрэгтэ коммунис ажалай түлөө тэмсэл тон ехэ нүлөөтэй. Энэ талаар «Байкал» колхозой партийна организациин хэжэ байһан хүдэлмэриин дүй дүршэл парткомой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ һайшаагдаа.

Тиибэшье, ниитэ-политическэ хүдэлмэриин олон янзын онол аргые, баян дүй дүршэлые ашаглажа хүсэд шаданагүйбди. Эндэ нэн түрүүндэ бидэнэр, нютагай соёл сурталай хүдэлмэрилэгшэд, пропагандистнар, агитаторнууд зэмэтэйбди. Гэбэшье олон асуудалнууд түбэй газарай шиидхэмжэһээ дулдыдана.

Соёл сурталай хүсэтэ зэбсэг кино хадаа хүдөө тосхонуудта ажа һуугшадые гүйсэдөөр, шанар һайнтайгаар хангажа биранагүй. Яахадааб гэхэдэ, техническэ баазань ехэ һула. Жэшээлхэдэ, аймагтамнай тоологдодог 8 нүүдэл киногой, 4-ниинь автомашинын резинэгүй, али ондоо хэрэгсэлэй дутуу дээрэһээ хүдэлнэгүй. Энэ мэтэ асуудал жэжэшье хэбэртэй һаа, шиидхэгдэхэнь бэрхэтэй болошодог. Малай бэлшээри, гүүртэ дээрэ үдэр кино харуулдаг тусгаар түхеэрэлгэтэй автобудкануудые манай промышленностиин гаргажа, хүдөө газар эльгээдэг болболнь ехэ һайн байгаа.

Хүнэй ухаан бодолдохи хуушанай үлэгдэл—шажанда һүзэглэхэ ябадалтай эсэргүү хүдэлмэри хэхын тула бэлэдхэл хэрэгтэй. Тиин атеист-пропагандистнарые бэлэдхэхэ тушаа тусгаар һуралсалай курс, семинар нээхэ гү, али мүнөө байгаа дунда, дээдэ һуралсалай заведенинүүдтэ тусхай таһаг байгуулха шухала болоо гэжэ һанагдана. Манай Буряад орондо, жэшээлхэдэ, буддын шажанай худал хуурмагынь, урдань гансал баяшуулай тала хаража, хүн зониие зорюута мунхаруулжа байһан ушарыень һүзэгшэдтэ идхан ойлгуулжа шадаха хүнүүд манда тон хэрэгтэй. Эдэ мэтэ шиидхэбэреэ хүлеэжэ байһан соёл сурталай асуудалнууд болохоёо байгаа партиин ЦК-гай Пленум дээрэ дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсэгдэжэ, тодорхой хэмжээн абтахань дамжаггүй.

Республикынгаа ойн баярай һайндэрые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тулада управлениимнай бүхы ажахынууд гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэхэ, үндэгэ суглуулгаар жэлэй түсэб гүйсэдхэхэ, һү һаалгые эрид дээшэлүүлхын тула бүхы арга, хэмжээнүүдые абаха гэһэн зорилготой.

К. Шомоев,
Зэдын хүдөө ажахын үйлэдбэриин парткомой секретариин орлогшо.

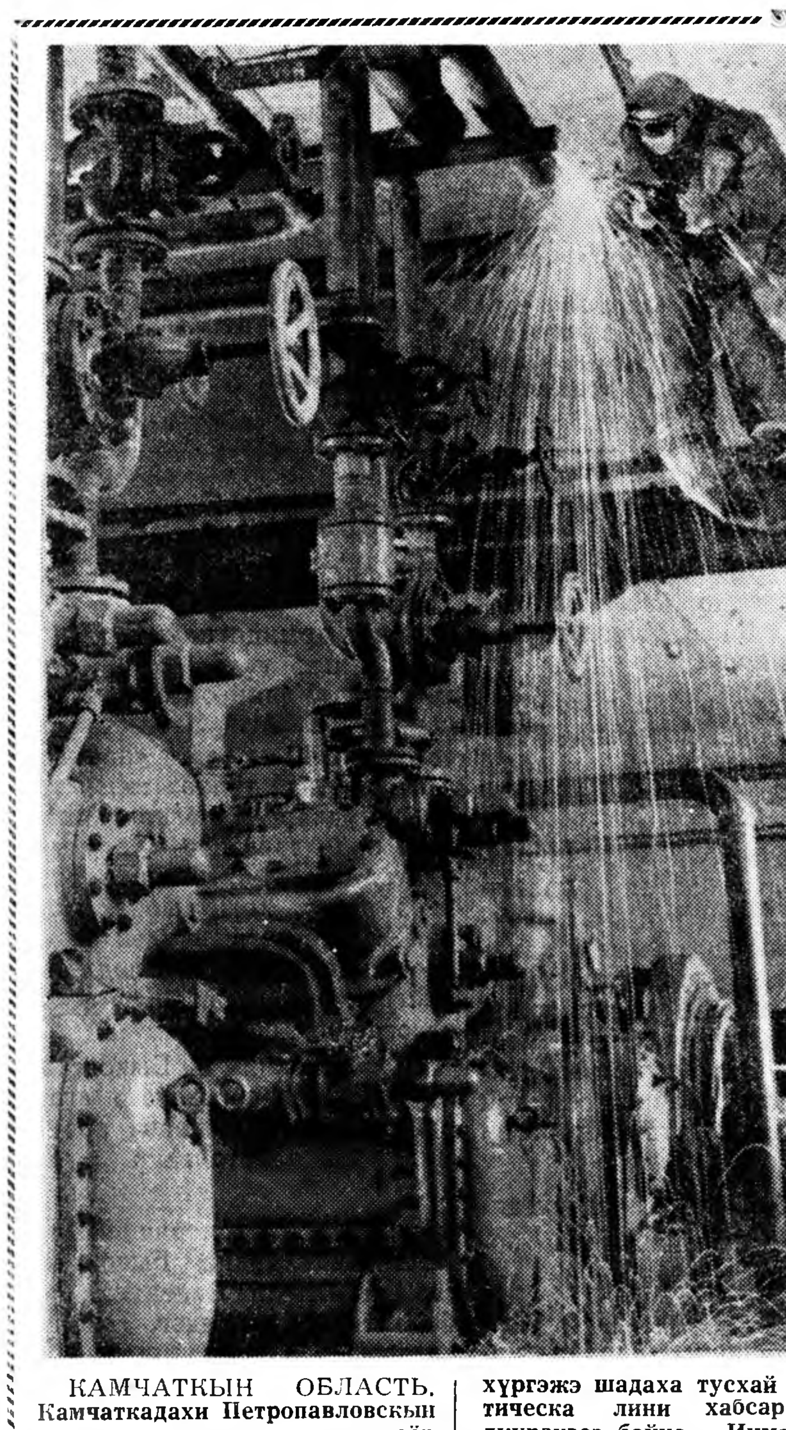

КАМЧАТКЫН ОБЛАСТЬ. **Камчаткадахи Петропавловскын холодильник соо сүүдхэдээ хоёр хахад мянган центнер загаһа хүргэжэ шадаха тусхай автоматическа лини хабсаргагдажа дүүрэхэеэ байна. Иимэ шэнэ түхеэрэлгэ Горькндо бэлэдхэгдээ. Тиигээд Камчаткада анха түрүүнээ хэрэглэгдэхэ юм. Зураг дээрэ: «Дальтехмонтаж» трестын гагнууршан С. Калиниченко загаһа хүргэхэ линиин шэнэ узелнуудай нэгые хабсаргажа байна.**

ТАСС-ай фотохронико.

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1963 оной июниин 16.

ХАБАРОВСКА ХИЗААР. **Партиин уряалаар, совет хүнүүдэй хүсэлэл оролдолгоор хүнэй хүрэхэнь бэрхэтэй хадын бооридо баһа нэгэ промышленна предприяти бодхогдоо. Горнягуудай Солнечное гэжэ болбосон зохид поселок эндэ баригдажа байна. Зураг дээрэ: предприятиин түрүү хүнүүд.**

ТАСС-ай фотохронико.

КОММУНИС ШЭНЖЭ

Интернациональна бүлэ

Коммунист Кара Атакаши оглы Ахадовай даадаг коммунис ажалай бригадые барилгашад олон яһатанай, эбтэй эетэй бригада гэжэ нэрлэдэг. Энэнь зүб. Ород Никонор Никоноров, азербайджан Расул Мерзоев, Агасан Джавидов, буряад Пурбо Гармаев, еврей Абрам Калимун, болгар Петр Карадяур, татар Мухлеся Ахмедчин, украин Николай Чубар гэгшэд коммунизм байгуулха нэгэл зорилготойгоор хүдэлмэрилдэг.

Городой канализациин барилга дээрэ ажаллажа байһан тус бригадынхид даабаряа һара, квартал бүхэндэ 150—200 процентһээ доошо бэшээр дүүргэнэ. Иимэ үндэр бүтээсэ хайшан гэжэ туйланаб гэхэдэ, тэдэнэр ажалаа зүбөөр эмхидхэнэ, түрүү дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэнэ. Ажалдаа шэнэ ёһоор хандадаг, журам наринаар сахижа, шэнэ ёһоор ажаһуухые оролдожо байһан эбтэй эетэй тус бригадада коммунис ажалай нэрэ зэргэ бүри хоёр жэлэй саада тээ олгогдоһон байна. Тэрэ гэһээр хүдэлмэришэд ажалайнгаа эршэ бүри шангадхажа, шэнэ амжалта туйлана. Тэдэнэр даажа абаһан ажалаа ходо болзорһоонь урид дүүргэжэ тушаадаг.

Тус бригадынхид барилга дээрэ шэнэ арга хэрэглэгшэдэй жэшээгээр канализаци, мүн сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүдые бариха, тодхохо ажал комплексноор эмхидхэдэг болоо, ажахын тоосоондо ороһон байна. Энэнь һайн үрэ дүн харуулаа. Ажалай бүтээсэ горитойгоор дээшэлүүлэгдээ, канализаци барилгын үнэ сэн хямдаруулагдаа.

Городые болбосон түхэлтэй болгохо асуудал шиидхэлгын нэгэ шухала хэрэгынь канализаци барилга болоно гэжэ мэдэрһэн бригадын гэшүүд энэ ажалаа түргэдхэхые оролдоно. 6—8 метрэй гүнзэгы траншей малтахань бэлэн хэрэг бэшэ. Харин экскаватор, компрессор, «пионер» гэжэ кран хэрэглэһэнэй ашаар тэдэнэй хүдэлмэри хүнгэдхэгдэжэ байнхай. Бригадын олон гэшүүд хэдэ хэдэн мэргэжэл шудаланхай. Тиигэншьегүй арга үгы байна. Комплексно бригадын гэшүүд бэе бэеынгээ хэжэ байһан ажал һайнаар мэдэхэ, олон мэргэжэлтэй байха ёһотой. Тиимэһээ тус бригадада канализациин хоолой таарулжа табидаг мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд, бетонщигууд, шулуушад, арматурщигууд, модошо дархашуул бии.

Даабаряа болзорһоонь урид һайн шанартайгаар дүүргэхэһээ гадна тэдэнэр материал гамтайгаар гаргашалжа, ехэ мүнгэ зөөри алмаха гэжэ оролдоно. Газар малтаха ажалые хүнгэдхэхэ гэһэн уралаи нарижуулгын ганса нэгэ дурадхал үйлэдбэридөө нэбтэрүүлһэнэй ашаар 3575 түхэригэй алмалта хэһэн байна. Нүхэр Ахадовай даадаг бригадынхид энэ жэлэй 4 һара соо 1500 погонно метр утатай траншей малтажа, хоолойнуудые тааруулжа табяа, бетоноор хушаа. Мүн канализациин 35 худаг барьяа. Энэнь ехэ ажал болоно. Даажа абаһан ажалаа һайн шанартайгаар, болзорһоонь урид дүүргэдэг, социалис мүрысөөндэ һайн үрэ дүн харуулжа ябаһан тус бригада «Бурстрой» трестын барилга-хабсаралгын 2-дохи управлениин хүдэлмэришэдэй дундаһаа түрүүлжэ ябана. Ажахын тоосоондо ороһон комплексно бригадые даагша К. Ахадов профсоюзай областной соведэй, «Главвостоксибстройн» Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагданхай. Арбан табан жэлэй туршада таһалгаряагүйгөөр ажаллажа байһан Петр Карадяур «Бурстрой» трестын Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа.

И. Баженов.

ҺУРАЖА, ХҮДЭЛЖЭ МЭРГЭЖЭХЭ

«Коммунис ёһоор хүдэлжэ, ажаһуужа һураха!» — иимэ гол уряа доро коммунис ажалай коллективүүдэй, ударнигуудай мүрысөөн хаа хаанагүй дэлгэрнэ.

Загарайн промышленна зоно дотор мүнөө үе сагай энэ хүдэлөөндэ түрүүшээр ганса нэгэн хүн хабаададаг байһанаа, уданшьегүй хэдэн арбаад, зуугаад хүдэлмэришэд, техникүүд, инженернүүд, алба хаагшад оролсоо һэн. Мүнөө 10 мянга шахуу хүдэлмэришэдые хабаадуулһан 4 предприяти, 312 бригада энэ мүрысөөндэ оролсоод, аһан шадалаараа шармайн тэмсэжэ байна. 1500-һаа олон хүнүүд коммунис ажалай ударнигай, 16 цех болон участогууд коммунис ажалай коллективэй үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

Коммунис ажалай түлөө хүдэлөөн илангаяа ой модоной промышленностиин предприятинуудта үргэнөөр дэлгэрээ. Хүртэйн, Хандагатайн леспромхозуудай, Онохойн модоной комбинадай коллективүүд бүгэдөөрэн энэ мүрысөөндэ хабаадана. Тиигэһэнэй ашаар ажалдаа түрүүлһэн хүдэлмэришэдэй, коллективүүдэй тоо үдэрһөө үдэртэ олошорно.

Тэдэнэрэй дунда Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат А. П. Кудряшовой хүтэлбэридэг коммунис ажалай бага комплексно бригада амжалта ехэтэйгээр хүдэлжэ, бүгэдэндэ жэшээ харуулна. Нёдондо энэ бригада дүрбэн жэлэй даабари 125 процент дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 11725 кубометр модо Эхэ орондоо үгэһэниинь мэдээжэ. Мүнөө жэл һара бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэнэ. Бригадань долоон жэлэйнгээ түсэбые 5 жэл 4 һара соо дүүргээд, түсэбһөө гадуур 42 мянган кубометр модо үгэхөөр хараална.

Энэ амжалтын эшэ үндэһэ тайлбарилаад туршая. Тобшоор хэлэбэл, ажалай һайн эмхидхэл, мэргэжэл ехэтэй хүдэлмэришэд эндэ шиидхэхы үүргэтэй. Бригадын гэшүүн бүхэн олон мэргэжэлтэй, хэрэгтэй сагтань нүгөөдэ ямаршье нүхэрөө һэлгээд хүдэлхэ шадабаритай. Тиигэбэшье мэргэжэлээ дээшэлүүлхын тула саг үргэлжэ һуралсажа байдаг. Саашань ажалай журам сахилга, ажаһуудалдаа, ниитын газарта гурим журамтай байдаг тухайнь хэлэһэнэйшье үлүү ааб даа. Сэхыень хэлэхэдэ, амжалта түгэс ажалай хүмүүжүүлхы ехэ үүргэтэй байһаниинь энээнһээ элитэ болоно.

— Һайнаар ажаллаха гол эшэ үндэһэн—хүдэлмэришэнэй мэдэрэл, һуралсал, мэргэжэл болоно. Энээн тухайда илангаяа хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд ходо һанажа ябаха зэргэтэй. Юуб гэхэдэ, һайнаар хүдэлхэм гэжэ бодоһон хүн арга боломжоёо үдэр һүнигүй бэдэрдэг, тиигээд заабол тэрэнээ олодог байха. Энэ үүсхэлыень ходо дэмжэжэ, туһалжа байбал, хүдэлмэришэнэй хүсэн хараа байса нэмэхэ,—гэжэ нүхэр Кудряшов хэлэдэг.

Мүнөө А. П. Кудряшовой бригадын жэшээгээр эндэ 54 бригада хүдэлжэ байна. Мүн республика доторнай хамта 150 бригада энэ нүхэрэй үүсхэлые дэмжэнхэй.

Коммунис ажалай мүрысөөн манай ажахын, соёл культурын байгуулалтын шиидхэхы арга нүхэсэл болонхой гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Гэхэ зуура энэ хүдэлөөе эмхидхэхэ, хүгжөөхэ талаар тохёолдоһон дутуу дунданууд тухай дурдангүй гаража болохогүй. Партийна, профсоюзай организацинууд олон ушарта юрэнхы заабари үгөөд, тодорхой туһаламжа, зүбшэл үгэнгүйгөөр энэ хэрэгые үнгэргэдэг юм. Тиимэһээ ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ гол зорилго заримдаа хараанһаа алдагдана. Тэрэшэлэн хүдэлмэришэн бүхэниие мүрысөөндэ хабаадуулха талаар биратай юумэн хэгдэнэгүй. Энээнһээнь боложо Горхоной леспромхоздо 97, Хэжэнгын леспромхоздо оройдоол 9 хүдэлмэришэн коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргын түлөө мүрысэнэ. Тиихэ зуураа олон хүдэлмэришэдэй даажа абаһан тодорхой уялга үгы байхань бүришье ойлгосогүй. Эдэ бүхы дутагдалнуудые партийна организацинууд анхаржа, зохихо тобшолол хэхэ уялгатай. Нэгэ зоны предприятинууд аад, иимэ тад ондоо эмхидэлтэй байхань тон таарамжагүй.

Хүдэлмэришэн, бригада, предприяти бүхэн А. П. Кудряшовой бригада шэнгеэр хүдэлөө һаа, хамтымнай амжалта улам ехэ боложо, республикынгаа 40 жэлэй ойн һайндэрые бэлэг ехэтэйгээр угтахамнай дамжаггүй.

В. Егоров.

ТҮРЭЛ ОРОН...

ФРУКТ, ОВО... ШЭНЭ УРГАСА АБТ...

Черноморско эконо... оной консервнэ пре... даар овощ болон ... шэнэ ургасые болбос... лээ. Жэшээлхэдэ, Хе... Измаилай комбинаду... мянгаад ногоон гор... нуудые бэлдэн гарг... урда зүгэй заводуу... ондоо зүйлэй консер... зондо дурадхаха юм.

Армениин прок... нёдондо жэлэйхидэ... миллион баанха ко... ехээр гаргаха. Ерева... раһан баклажан ко... ургамалай тоһоор бү... пустын салат болон ... ци гаргажа эхилхэ ю...

Зеравшан голой ... садуудаар абрикос б... яблоко суглуулжа эх... да Азида эгээн томо ... консервнэ завод 10... пер фрукт болон в... соруулха юм.

Киргизиин промы... сезон соо 25 милли... ха консервэ болго... фрукт гаргаха.

СӨӨРЭМЭЙ ГЕКТАР... НЭГЭ ТОННО ЗАГ...

МОСКВА. Москва... рүү колхозууд болон... гаһан ажалһаа ехэ ... Владимир Ильичэй ... хүдөө ажахын арте... талмайтай сөөрэм ... үнгэрэгшэ жэлдэ гек... 13 центнер загаһа ... гаа. Горькиин нэрэ... болон «Октябрьский»... лэ амжалта туйлаһа...

Мүн бусад ажахы... магуудые зүбтэй зүй... лагдадаг болохо та... нүүд абтажа байнха... областной (хүдөөгэй)... сэдком Москва шада... болон совхозуудаар ... магай ажахые саашал... хөөр хараалһан тог... Энэ зорилгоор маши... тивна станцинуудай ... гэдэ загаһа үсхэбэри... йуудые байгуулха ... тусхай отряд эмхиди... гаһа үсхэбэрилхэ ... бригадирнуудые бал... нэй эрдэм дээшэлүүл... эмхидхэгдэхэ юм.

Мэргэжэл... хубит...

Республикын һай... дэлэлэй социалис ... оролсоһон ЛВРЗ-гэ... тор, технологууд ... рэлгэ тодхохо, ... лаар ехэ ажал бүт... түхеэрэлгэ тодхохо... хёодог бюрогой ... нууд, электровоз ... дай деталиие меха... гаар бүтээгшэд ... даабариие болзор... дүүргээд, июнии... ажаллажа эхилһэ...

Тэдэнэр «ВЛ-60... зой мөөрнүүдэй ... даабариһаа гадуу... ажал хангаа. Ин... на группын конс... май һарын даабар... элдэб янзын 8 түх... хохо проект зохё...

Инженер-технол... Лузанов, Н. С. С... Картуков, А. Г. ... ков, инженер-конс... Т. Н. Кузнецов, А... ва гэгшэд ажалл... туйлан ажаллана.

А. ...

АХА ДҮҮ АРАДУУДАЙ ЛЕНИНСКЭ БҮЛЭ

...нүхэдэ мартагда-
...хэрэггүй олон
...арад түмэн хо-
...лдалжэ байдаг.
...тэ республикы-
...ой ороной Росси-
...нэгэдэһэнээр 300
...айраар тэмдэглэх
...унай зулгы үе
...Үдэр һайндэр-
...хын Үдэр илан-
...ай Автономито
...публикын торто-
...аха дүү арадуудай
...ин эрхэтэн боло-
...замаар ябаһан.
...урдан. Газар ню-
...хубилаа. Байгаа-
...эрхэтэнэй албан-
...жэлдэ колхоз,
...ургана. Иимэ бай-
...ануудай эгээн ехэ
...хүнүүдые, совет
...үлһэн хэрэг гэжэ
...ушартай. Эдэ хү-
...ряадшье, украин-
– бултадаа үндэһэ
...шэнэ коллективүүд
...вет патриотизмын,
...ационализмын ба
...ын халуун хани
...одол эдэ бүгэдые
...н нэгэдүүлнэ.
...болбол арадуудай
...скэ хани барисаа-
...Буряад арадай гү-
...ахи заха Владимир
...ан байгаа. Арад
...Ленин буряадуудта
...тухай Центральна
...юрогой тогтоолой
...талалгада табиһан
...ка анха түрүүнһээ
...ональна үндэһэ
...улагдаа. Буряадай
...болон ДВР-эй Бу-
...бластьнууд, При-
...иин эхэнхи хубинь
...иинь ород, буряад,
...атанһаа гол түлэб
...й. Республикымнай
...данай ород хото
...о һэн. Энэ хото
...би заянтай үнин-
...той байһан.
...ихон хугасаа. Гэ-
...дтэ бүтээгдэһэн,
...хэ амжалтануудые
...һаа, эдэ бүгэдые
...жэл соошье туй-
...гаа. Гайхамшагта
...гол үндэһэниинь
...тэй хани барисаан
...жэлтын капиталис
..., дундада зуун
...эгээ түрүү байгуу-
...мда сэхэ ороһон
...манай ороной бүхы
...й түрүүндэ ород
...э туһаламжа дэм-
...када мүнөө үеын
...а гэжэ Москвагай,
...рдловскын, Днепро-
...бусад городуудай

хүдэлмэришэд, инженернүүд ерэһэн. Ой тайга соо, уужам үргэн тала дайдада шэнэ городууд, шэнэ предприятинууд байгуулагдажа эхилээ бэлэй. Ородой хүдэлмэришэн ангиин эльгээһэн эрэлхэг хүбүүд эдэ барилганууд бодхоохотоёо хамта үсэгэлдэрэй малшад, тараашадые барилгын хэрэгтэ һургаһан юм.

Хүдөө тосхон нютагуудта түрүүшын колхозуудые эмхидхэхэ, шэнэ байдал мандуулха үедэ Ленинградай пролетариадай түлөөлэгшэд — хорин таба мянгатан ябалсаа бэлэй. Эдэнэр нютагай эдэбхитэдтэй сүг хамта ябажа, лама ба баяшуулай хорото ябуулгые усадхалсаһан байна.

Совет ороной арад бүгэдын туһаламжын ашаар, ажалша бүлэ болоһон хамтарһан арад олоной эрэлхэг зориг, хүсэлэлэй оролдолгын ашаар Буряад оромнай дайнай урда тээхи хоёрдохи табан жэлэй эсэстэ индустриально-аграрна республика боложо ерээ бэлэй. Буряадай арадай ажахын бүтээдэг продукциин 71 хубиинь промышленность үгэдэг болоо. Тиихэдэ 1923 ондо энэ хубинь оройдоо 11,6 процент байһан.

Дайнай урда тээ хүдөө ажахы бүхыдөө хамтадхагдажа, малша арад һуурижаһан нютагуудтай болоо һэн. Колхозно-совхозно байгуулалтын илаһанай ашаар тараашадай байдал һайжарһан, хүдөө ажахы түргөөр хүгжэхэ зам дээрэ гараһан байна.

Мүн энэ үедэ соёл болбосоролой революциин гол гол зорилгонууд шиидхэгдээ. Арад зон бүгэдөөрөө эрдэм номтой боложо, хүдэлмэришэн, тараашанай үхибүүд бултадаа һургуулида ябадаг болоо һэн. Гүрэн засагай оролдолгоор хото, хүдөөдэ театрнууд, соёлой байшангууд, клубууд, библиотекэнүүд, уншалгын байшангууд олоор бодхоогдоо бэлэй. Удхаараа социалис, маягаараа үндэһэ яһанай ушартай литература болон искусство һалбаран ургаха замда ороо һэн.

Экономическа, социальна, политическэ, соёл болбосоролой ажабайдалда гүн ехэ хубилалтануудай бэелүүлэгдэһэн үрэ боложо буряад социалис наци мүндэлөө. Буряад зон үшөө XVII зуун жэлэй үеэр хамта нэрэтэй болоһоншье һаа, хаанта засагай байһан 300 жэлэй хугасаа соо наци боложо шадаагүй юм. Тиихынь тула шухала эрхэ байдал байгаагүй. Харин Совет засагай гурбахан арбан жэл соо, социализм байгуулгын гурбахан арбан жэл соо буряад зон социалис наци боложо, манай ороной совет социалис нацинуудай дунда хүндэтэ һуурияа эзэлээ.

Буряад социалис нациин һалбаран мүндэлһэниинь буряад арадай экономическа, политическэ, соёл болбосоролой талаар тэгшэ бэшэ байдалаа усадхаһанай гэршэ баталамжа мүн. Буряад социалис наци коммунизмын замаар мүнөө дабшахадаа, шэнэ хүсэ, шэнэ шанар шэнжэ оложо ябана.

Буряад социалис наци болбол арад бүгэдэнтэй халуун хани барисаанай, совет патриотизмын ушар ёһо гүнзэгыгөөр бэедээ нэбтэрүүлэн хүмүүжүүлжэ, коммунизмын түлөө тэмсэлдэ шэн шударгуу ябалсана.

Буряадай АССР дотор оло олон үндэһэ яһатан ажаһуудаг. Тэдэнэр предприятиин, эмхи зургаанай, колхоз болон совхозой, бригада ба цехэй ажалша коллективүүд болон нэгэдэлэ. Эдэ бүгэдын һанал бодолынь, зорилго эрмэлзэлынь адли. Эдэнэр марксизм-ленинизмын туг доро нэгэдэн, эмхитэй жагсана. Буряад Даша-Дамба Дылыков, Радна Лумбунов, ород Сергей Русанов, Николай Матвеев, татар Фахат Салимзянов — Хиагтын управлениин XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд. Эдэнэр бултадаа нэгэ бригадада хүдэлжэ, түрэл колхозойнгоо нэрэ суурэ алдаршуулна. Манайда хүн зон үндэһэ яһатанаа илгаржа нэгэдэдэггүй, харин ажал хэшээлээрээ, үг зорилгоороо, ухаан бодолоороо нэгэдэдэг. Машина бүтээгшэ, загаһашан гү, һаалишан, хонишон болон артист эрдэмтэ гэхэ мэтээр хүн бүхэнэй нюур харагдаха гарана.

Хамтадаа ажал хэжэ, сүг һуухадаа элдэб яһатанай дунда түүхэтэ нэгэдэл бии болоно. Энэ нэгэдэлынь совет арад мүн.

— Би совет хүнби! — гэжэ ямаршье яһанай хүн омогорхон хэлэдэг.

Совет хүн өөрын совет бодолтой, совет эрмэлзэлгэтэй. Энэ бодол, энэ эрмэлзэлгэнь социализмын шэнэ шэнэ байгуулалтанууд дээрэ бүрилдэн гараад, мүнөө коммунизмын шэнэ шэнэ барилганууд дээрэ һалбаран бадаржа байна. Үндэһэ яһатанай илгаагай орондо үндэһэ яһатанай эблэрэл, интернациональна эблэрэл мандана. «Элдэб үндэһэ яһатанда хабаатай совет хүнүүд шэнэ түхэлэй олониитын харилсаанай үндэһөөр мүндэлһэн, СССР-эй арадуудай эрхим һайн уг заншалнуудые бэедээ шэнгээһэн оюун ухаанай нэгэн адли шэнжэ шанартай болоо», — гэжэ КПСС-эй Программа соо хэлэгдэнэ.

Коммунис парти ленинскэ национальна политикые сэсэн мэргэнээр бэелүүлэн, үндэһэ яһатанай илгаае ходо харалсаха мүртөө, үлүү дутуу болгодоггүй, ажалша түмэниие пролетарска интернационализмын, арадуудай хоорондын аха дүүгэй хани барисаанай үзэл бодолтой болгон, национализмын алибаа үлэгдэл гаргаха ябадалда тэсэшэгүй байхаар хүмүүжүүлнэ.

Коммунизм байгуулгын үедэ арадууд, нацинууд бэе бэедээ улам бүри дүтэ боложо байһаниинь арадуудай соёл болбосорол дээрэ илангаяа тодоор харагдана. Арадуудай соёл болбосоролынь улам бүри интернациональна удхатай болоно. Буряад балет «Арюун гоохон Ангар дүүхэй» украин театрай сценэ дээрэ табигдахадань, татар балет «Шурале», азербайджан балет «Галта сахилгаанай замаар» ород, буряад сценэнүүд дээрэ табигдажа байдаг.

Арадуудай хоорондоо улам дүтэ болохо хэрэгтэнь элдэб үндэһэ яһатанай соёл гэгээрэлэй ажал ябуулагшадай хоорондоо айлшалалсаха, уулзаха ябадал ехэ туһатай. Иигэжэ айлшалалсаха, һайн һайхан юумэнүүдээ харилсан абалсаха гээшэ арад бүгэдын арюун заншал болоо. Буряадай соёл культурын ажал ябуулагшад 1959 ондо Москвагай ажалшадта өөрынгөө туйлалтануудые харуулаа һэн. Тиигээд мүнөө, республикынгаа 40 жэлэй ойн үдэрнүүдтэ, Москвагай айлшадые — ородой соёл культурын ажал ябуулагшадые манайхин угтаха гэжэ байна. Энэ хадаа ородой соёл культурын ёһото һайхан һайндэр болохонь элитэ.

Буряад ороной хүдэлмэришэд, тараашад, интеллигенци һаяхан латыш арадай литературын ажал ябуулагшадтай уулзаһанаа хөөрэлдэһөөр байтарнь, ородой соёл культурын һайндэрэй болохонь ехэшье удхатай, ехэшье хүндэтэй хэрэг.

Буряадай АССР-эй 40 жэлэй ойе угтуулан манай бүхы ажалшад — ород, буряад, эвенк, украин зон — бултадаа ажалай бэлэг бэлэдхэнэ, хахад жэлэйнгээ түсэбүүдые промышленностиин, хүдөө ажахын талаар дүүрэн гүйсэдхэхэ гэжэ шармайн тэмсэнэ. Энэмнай арадууд хоорондын аха дүү барисаанай һайн һайхан гэршэ мүн.

Буряадай АССР-эй 40 жэлэй ой — манай республикын бүхы ажалшадай һайндэр. Энэ һайндэрые ороноймнай бусад арадууд бидэнтэй хамта тэмдэглэхэ. Тиимэһээ энэ һайндэр арадуудай хоорондын холбоо барисаае улам бэхидхэжэ, интернационализмын тугые бүри үндэр дээрэ мандуулха байна.

Ц. ОЧИРОВ,
түүхын эрдэмэй кандидат.

ВДНХ-гай һонин

ГЭДЭГ ПАВИЛЬОН ДОТОР

...н хү-
...жатай
...ай бү-
...шэнэд-
...д бай-
...зүйл-
...илээд
...гэдэг
...оробо-
...ад на-
...л ад-
...ирхо-
...угаа
...ильон
...тэжээ-
...ставкэ
...адые,
...адые,
...а. Ма-
...ог энэ
...Үдын
...о аса-
... Тэ-
...н аша
...дээрэ
...хэй.

Хэнэйшье мэдэһээр, малай зарим тэжээлдэ белогой дуталдадаг ушарһаа, белок ехэтэй үнэ сэнтэй продуктнууд — шпрот, шуһанай, мяханай болон загаһанай талхан — малай тэжээлдэ нэмэгдэдэг гээшэ. Харин тэжээлэй дрожжо элдэб шухала бодосуудаар баян туладаа адууһа малай бэеһээ абтадаг эдэ зүйлнүүдые ашагтайгаар һэлгэжэ шадана. Мүн дрожжын белок орооһо тарянай зүйлнүүд соо оролсодог белогһоо бэлээр амитанай бэедэ һайнаар шэнгэдэг.

Эдеэ хоолой зүйлнүүдэй үлэгдэлнүүдһээ үйлэдбэрилэн гаргагдадаг тэжээлэй энэ дрожжын үнэһэн соо оролсодог фосфор, калий, кальций, түмэр, магний, сера, натрий, зэд, марганец, сайр, кобальт гэхэ мэтын шухаг бодосууд залуу малай яһажаха талада ехээр нүлөөлдэг байһаниинь элирхэйлэгдэнэ. Мүн тэрэшэлэн витаминуудаар элбэг байна.

Тэжээлэй дрожжые малай тэжээлдэ нэмээхэдэ, малай шэгнүүр дээшэлдэг, залуу мал гарзалхаяа болидог. һү һаали, тэрэнэй тоһолиг нэмэдэг, мяханай шэмэ һайжардаг юм гээд тэрэ экспонадтай танилсаһан хүн бүхэн мэдэжэ, хадуужа абадаг зэргэтэй.

М. Ларькин,
ВДНХ-гай
экскурсовод.

...АССР. Сайн набшаа хуряадаг «Сакартвело» гэжэ машинанууд Абхазай сайн план... ...гараа. Грузиин конструкторнуудай ухаалан зохёоһон орёо нарин 12 машина сай тари... ...совхоздо сайн ногоон набшаһа хуряажа байнхай. Түсэбэй ёһоор 173 тонно набшаһа ...200 тонно набшаһа хуряаха гэһэн уялга механизаторнууд абаа. Зураг дээрэ: сайн наб... ...Сакартвело» гэжэ машина Ачигварска совхозой плантаци дээрэ ябана.

ТАСС-ай фотохронико.

МОСКВА. Совет эхэнэрнүүдэй комитедтэ эдэ үдэрнүүдтэ хүн зон олон. Москвада болохо эхэнэрнүүдэй бүхэдэлхэйн конгрессээ ехэ бэлэдхэл энэдэ боложо байнхай. Дэлхэйн бүхы нютагуудһаа бэшэгүүд, бандерольнууд, открыткануу, мүн Советскэ Союзай бүхы нютагуудһаа конгрессэй делегадуудта дурасхаалта бэлэгүүд комитедтэ үдэр бүхэндэ ерэнэ. Зураг дээрэ (зүүн гарһаа): Гадаадын оронуудһаа ерэһэн бэшэгүүдые конгрессэй хүдэлмэришэд Л. Д. Рыженкова, Е. Г. Волченко, Г. В. Вербицкая гэгшэд үзэжэ байна.

ТАСС-ай фотохроника.

Даши ДАМБАЕВ

Куба

ДУУН

Хархис дайсад, Куба, шамда
Хангир гэнжээр занаад ерээ.
Баатар арадш үсэд шанга
Баяр, жаргал юрөөн тэмсээ.

Хүдэр Кастрын уряал дохёо
Хүсэн түгэс хүбүүдш шагнаад,
Газар дэлхэйн түшэг һанаад,
Галта могой хамха сохёо.

Гильен дуушын набша ногоон
Гэгээн орон, шэнэ замаар

Ерэн үлзы жаргал зохёон,
Ерээдүй руу дабхяал батаар.
Хэбэд номин шинии дайдаар,
Хэтын зоной зула шэнгеэр
Ууган гимнын хүгжэм доро
Улаан тугууд далбан байнал.

Ян СУДРАБКАЛН

Аха дүү буряадуудта бэшэг

Манай Буряадта Латыш литературын үдэрнүүд эхилээд, Россиин Федерациин городуудта боложо үргэлжэлһөөр. Энээн тухай манай уншагшад һайн мэдэжэ байна.

Латыш Арадай поэт Ян Судрабкалн Буряад орондо зорюулжа бэшэһэн шүлэгөө һаяхана эльгээгээ. Тэрэнинень уншагшадайнгаа анхаралда табихамнай.

Ригэдэм сэсэг, заводууд һалбараад,
Эрьедэнь далай долгёороо мушхарна.
Балтиин далай хэшэг — хуба зүүдхэл
Басаган дүүхэйн сээжэндэ хадана.
Хүгшэн Ригэдээ шэнэ ордон бодхоогоод,
Хүхюун дүүхэй клубай нааданда ошохонь лэ...
Тиин би Райнисай түрэл Даугаваһаа,
Тэршээтэ далайһаа, загаһашадай нэрэһээ,
Аяар эндэһээ, холын холо хизаарһаа,
Аха дүү буряадууд, хүргэнэм мэндээ!
Урихан һайхан шамай һанагшаб ходо,
Улаан-Үдэ, Улаан-Үдэ! Холын хото!
Арюун шарайшни хододоол миһэрнэ,
Арад зоншни наһандаал жаргана.
Инаг шамтай үни уулзаһанш һаа,
Эльгэ зүрхыем мүнөөш жэгнэнэш.
Орой намарай һулахан наранай шарааш һаань,
Ойндоо шамтай ногоон соогуур хүльбэрнэм.
Хэлэ бэшэг, уг гарбалнай ондоош һаа,
Эхэ эсэгымнай тоонто нютагууд нангинш һаа,
Агуу Ленинэй зоноо нэгэдүүлһэн сагһаа
Аха дүү, шуһан түрэлнүүд болоолди.
Совет гүрэндөө зуун арадууд сугларжа,
Сэсэн зугаагаа нэгэ хэлээр хэлсэнэл,
Тэрэ хэлэн — Пушкин, Горькиин хэлэн,—
Тиигэжэ жэгдээр коммунизмда дабшанамди.
Олонш бэшэ юм манай хоёр арадууд,—
Удха зорилгынгоо ехэдээ хүсэтэйл!
Мүнөө Байгал нюуртам хөөһэ шэдэлжэ,
Мүнгэн Сэлэнгээ хүзүүдэн абана,
Монголһоо эхитэй тэрэ дорюун мүрэниие
Молор ехэ далай даллан тодоно.
Дуулыш, Буряад орон, харыш наашаа,
Дуулим газарайш малшад, модошодой,
Машинын оньһо тааһан хүдэлмэришэдэйш,
Малтууршад, загаһашад, ангуушадайш,
Хони хайшалаашад, нооһо ээрээшэдэйш,
Хурдан хүлэгүүдээ ургалан уһаашадайш,
Уладайнгаа сэсэн ухаа угалзатуулааша
Уран үгэ, шэрэ, аялгыниш мэргэшүүлэй
Гарынь боринам, альгынь адханам,—
Гай зудые хамтадаа сарая гэнэм.
Альга гараа улам батаар адхалсая.
Аха дүү буряад, улам шангаар барисая!

Ригэ, 1963 оной майн 22.

Цэдэн **ГАЛСАНОВ** оршуулба.

Повестьһоо абтаһан бүлэг

Ким Циденов

Хүдөөгэй багша

Ким Циденов ургажа ябаа залуу уран зохёолшодой нэгэн юм. Тэрэнэй «Һарата һүнинүүд» гэжэ рассказуудай суглуулбариие Буряадай номой хэблэл урзанда жэл хэблэн гаргаа һэн. Шүүмжэлэгшэд болон уншагшад залуу уран зохёолшын түрүүшын номые үндэрөөр сэгнэһэн байха.

Мүнөө Ким Циденов түрэл Ярууна нютагтаа багшалжа Ким Циденовэй «Хүдөөгэй багша» гэжэ повестиин түрүүшын бүлэгые уншагшадтаа дурадхахамнай. Энээн соо залуу багшын түрэл нютагаа ажаллахаяа ерэһэн тухай хэлэгдэнэ.

1-дэхи бүлэг.

Орой зунай бороотой бараан үдэшэ танигдаагүй тосхоной зайдан үйлсэдэ Намжил харгын машинаһаа бууба. Жолоошондоо уршиишаһан гурбан солхооб һарбайнгаа баярые хүргөөд, газаашаа гарамсаарнь шиигэй хүйтэн амисхаал хамар өөдэнь сорьёодхибо. Жэжэхэн хүйтэн бороо һалхинда үлеэгдэн эршэдэжэ, суба дээгүүрнь шабжаганаад, хоротойгоор, аягүйгөөр нюурыень шэрбэбэ. Намжил жэдэжэ, субынгаа заха бодхобо. Тиигээд дэбтэжэ нялсайшаһан шабар соогуур холо холо һүрэн, үйлсын хойто хажуугай налшагархан гэр тээшэ гүйбэ.

Сайлалгын гэр соо мүн лэ бүрэгэр байжа, Намжил оро ороһоор юумэ обёоржо ядан тээлмэрдэжэ, зуг татана. Зүгөөр уданшьегүй нюдэниинь дадажа, тэрэ ямаршье гуримгүйгөөр табижархиһан сайр хүлтэй столнуудые, эндэ-тэндэ, таруугаар һууһан хэдэн хүнүүдые, үндэһэлжэ шэрдэһэн шара модон буфет болон тэрэнэй саана зогсожо байһан маряатай тарган эхэнэрые обёорбо.

Гэр соо ханха зайдан, зүдэрүү. Гэбэшье гансал иимэрхүү, харгын захаархи һууринуудай бишиихан сайлалгын газарнуудта ушардаг шараһан һонгиньш, хэншээһэн хартаабхын, ургамалай тоһоной хэншүүгэй болон эдеэнэй ууралай, мүн бэшэшье юунэйб даа, Намжилда үнинэй танил үнэр урдаһаань анхилжа, халуун эдеэ болон дулаан булан тэрээндэ һануулба. Намжил гэдэһээ үлдэшэһэнөө гэнтэл мэдэрбэ. Өөр тээшээ эрьеһэн зонуудай һонирхуу харасаһаа аягүйрхэн, хайрсагаа бариһан зандаа столнуудай дундуур ябажа, буфет худар ошобо. Хэды еды эдеэнэй нэрэ алдажа байжа бэшэһэн меню абажа, ёһын тулада дээрэһээнь доошонь хүрэтэр нюдөөрөө гүйгөөд, эдихэ юумэеэ нэрлэбэ. Буфедэй эзэн эхэнэр хашаршаһан түхэлтэйгөөр шоотоёо пяттас гүүлээд, богонихон пэнтэгэр долёобор дунда хурган хоёрто хабшуулһан саарһанай шуурхайнуудые Намжил руу харангшьегүйгөөр һарбайба. Тиигээд һанагдаагүй нариихан хоолойгоор:

— Солхооб арбан гурба... Дүүрээ гү? — гэбэ.

Эдихэ юумэеэ абаад, дэгэл дээгүүрээ хүрхигэр ногоон суба углаһан ташарайгүй борхигорхон үбгэнэй һууһан столой саана ошожо, Намжил һууба. Үбгэжөөл һорожо һууһан сайгаа орхижо, Намжил тээшэ оножо ядангяар шэртэбэ. Тиигээд шүдэгүй уралаа хэды еды дэмыдэ жажалаад, наранда ёлгоодоһоншуугаар һарабшалжа:

—Хэмши даа? — гэжэ этигэл ядангяар асууба.

— Эндэхи бэшэби, холым.

— Али юм бэ... Би нөөхи тэрэ Галсан гээшэ гү гэжэ һанаалби.

Үбгэжөөл урдахи табагтай халаашаһаа жаахан түгдэрхэй борхигор хара долёобороороо хюмһалдан абаад, ама руугаа хэнэ. Һүүлээрнь үргэндэхи бишиихан буурал һаханиинь өөдөө ёдойжо, нэрэгүй борбошобо. — Жэгмэдэй хүбүүн Байшан[1] руу малай докторой хүүрсэдэ орохоо ошоо ёһотой һэн. Би тэрэ Галсан ерэхэ ха гү гэжэ һанаалби.

Тиигээд һонирхоһон янзатай һууряа бага дүтэлүүлжэ, Намжил руу этигэмжэтэйгээр нэнгэбэ:

— Хаана ошохошниб?

— Холош ошохогүйб даа, энэ хүрэтэрби.

— Аа-а... — үбгэжөөл дахин сайгаа һорожо, бодолгото болобо.

— Айлшан гү, али... — тиигээд юундэшьеб хоолойгоо аалин болгожо, — али... Ямар хэрэг, ажалаар? — гэжэ үг маг гэбэ.

— Ажал бэд даа, үбгэжөөл, ажал.

Намжилай хүхюугээр харюусаһандань урмашаһан янзатай, үбгэжөөл дары тодожо абаба:

— Тэли даа. Хүнэй ажал хэрэг барагдаха бэшэ, — үбгэжөөл дахин уралаа жажалжа, һахалаа борбогошуулба. — Угайдхаһаа мүнөө сагай зон иишэ тиишэ ябажал, ябажал байха. Хайшаа юрэдөө ябадаг юм агшаб, мэдэхэгүйш, — гэжэ тэрэ һанаа алдаба.

Хажуудахимни ноёрхуушаг хүн ха гэжэ һанаа гү, үбгэжөөл бэшэ юумэ мүшхэбэгүй. Хэды соо хоюулан аниргүй эдеэлбэд.

— Үбгэжөөл, — гэжэ садаһан хойноо Намжил тэрээндэ хандана.— Һургуулитнай али багаар агшаб?

—Юун гэжэ? һургуули?.. — гэжэ үбгэн абаһаар ойлгоогүй шэнги болобо. Гэбэшье һураһаниинь хаанахиб гэһэн мэтэ, хэмгүй оролдосотойгоор заажа эхилбэ... — Эндэһээ зүүлжээ гараад, үйлсөөр ошоходотнай тээ ябад гээд, үйлсын урда хажууда баруулжаа гурбан сонхотой нэгэ ехэ гэр байха... Тэрэтнай Ошоржабтан гээшэ. Залгамал ехэ гэр даа — оложо ядаха юумэ байхагүй... Тэрэ Ошоржабтанай зүүхэнээр урагшаа орожо, урда үйлсэ гараад, зүүлэхэдэтнай байха даа һургуули... Ехэ томо гэр — оложо ядаха юумэ байхагүй. Наада тээхэнэнь мангажин байха...

Үбгэнэй үлүүсэ шашажа, бүри ойлгосогүй болгожорхихо шэнжэтэй болоходонь, Намжил тэсэжэ ядан таһалба:

— Эндэһээ нилээд зүүлэхэ болоно гүби?

— Тиимэ ааб даа. Тиихэдэтнай тээ саанахана, үйлсын урда хажууда Ошоржабтан...

— Зай мүнөө олоно бэзэб. Һайн даа, үбгэжөөл.

Үбгэн урмаа хухарһаншаг абяагүй боложо, уралаа жажалба. Тиигээд Намжилай хармаанһаа тамхи гаргахыень харахадаа:

—Алеэ, нэгые залыта, — гэнэ

Намжилай газаашаа гарахада, хүсэд бүүдэгэр болоһон байба. Бороо бага һэб гэнгир, һалхилха янзатай. Хэдэн үдэрэй үһээдэ нэбтэржэ, үрзылдэжэ харалшаһан тосхоной гэрнүүдэй оройгоор барагар, хүндэ, холын аянда һанги һүрэшэһэн үүлэд доохонуур, дууһашагүй уйтайгаар хайшаашьеб зүүлжээ нүүнэ. Тэнгэриин баруун хаяа үүлэнһээ сүлөөрэнхэй, нарихан хүйтэн зуруудаар мүльһэтэн сэнхиинэ. Нюрга руугаа дагжа һүрэжэ, Намжил субынгаа заха бодхоод, малгайгаа дараба. Тамхяа носоожо, хоёр гараа карман руугаа холо хүрэтэр гударжа, сайлалгын гэрэй гэшхүүр дээрэ тэрэ удаан зогсоно.

Энэ зүһэгүй набтархан тэнтэри дорохи танигдаагүй бишиихан тосхоной хооһон, шабар шабха үйлсэ хараха бүреэ ямар нэгэн гансаардаңги, хүн амитанда мартагдашаһан, орхигдошоһон шэнги мэдэрэл сэдьхэлыень мүлжэжэ, зосоонь иимэ уйтан, бүрэнхы болошоно.

Юундэшьеб, тэрээндэ түрэһэн Сахюурта нютагынь, гарсын аманай добуухан дээрэхи урагшаа, харгы руу хараһан хоёр сэлмэг сэнхир сонхотой гэрхэн, эжынь һанагдаба. Баһа хаягаараа сагаан хөөбэри бөөн үүлээр бүһэлөөтэй оёоргүй гүнзэгы зунай номин тэнгэри һанагдана. Тунгалаг уһан наранда туяатан, оёоройнгоо жэжэхэн хайр дээгүүр, жараахай агнажа ябаһан хүбүүхэнэй хүл дээгүүр элдэбынхеэр угалзатан наадана. Үһан һэрюухэн, үнжэгэн мэтэ зөөлэхэн — хүлнүүдыень эльбэн, аятайханаар гэжэгэнүүлнэ. Агнууриин абьяаста абтаһан хүбүүхэн эдеэлхэеэшье мартажархинхай. Харин энэ үедэ гэр тээһээнь:

— Намжи-аал! — гэһэн эжынь сухалтай ооголоон дуулдаха. Уһан соогуур зуралзааша шурахан жараахайнуудай һүрэгхэ һүүлшынхиеэ хорхойтонгёор хаража һанаа алдаад, Намжил уһанһаа гаража, гуядаа хүрэтэр шамаһан үмдэнэйнгөө түрии буулгаад, дурта дурагүй гэр тээшээ ошоно. Харин гэртэнь бишиихан хундагатай зөөхэй, хүүрхэй халуухан шэниисын лепешко хүлеэжэ байха.

Яаһан жэгтэй үе байгааб даа тэрэ.

Түрэһэн тосхониинь тойроод байгша тэдэ тала гүбээнүүдшье, Сахюурта голойнь эрьеын шаргал эльһэн, һөөг бургааһан бүхэн мэдээ ороһоонь хойшо Намжилда дадал, танил һэн. Харин тэдэнэй саагуур байһан хамаг юумэн бүтэдэ «хадын саана» гэжэ нэрэтэй, тэдэнэй үгы бииньшье Намжалда огто хамаагүй байгаа. Намжил энэ дэлхэй дээрэ дууһашагүй үни ажаһуунаб гэжэһанагша һэн. Тиигэбэшье аяар холуур зэрэлгээтэн хүхэрэгшэ тэдэ үлхөө хадануудай саана нэгэтэшье гаража үзөөгүй байгаа. Тэрэ «хадын саана» ондоо, баһал иимэ тосхон, нютагууд томонууд, гоёнууд хото городууд оршодог, тэндэнь мүн лэ иимэ зонууд ажаһуудаг гэжэ тэрэ мэдэхэгүй бэлэй. Олон юумэ тэрэ тиихэдэ мэдэхэгүй байгаа. Эхэ эсэгын энэрхы сэдьхэл, амтатайхан һүн, хүхюун зугаа нааданһаа ондоо энэ дэлхэй дээрэ үхэл, үбшэн, үлэсхэлэн хооһон, хүнэй хаба сэдьхэл, хатуу гар байдаг юм гэжэ тэрэ баһал мэдэхэгүй һэн. Теэд мэдээдшье яахаб даа: өөрынь энээхэн юртэмсэ соо хамаг тэрэнэй дуратай, хэрэгтэй юумэн хуу биил байгаа ха юм.

Теэд хамаг юумэн үендөө байра байдал дээрээ байдаг бэшэ даа. Сагууд үнгэржэ, Намжил һургуулида ороо һэн. Хоёрдохидо һуража ябахадань, дайнһаа хүндэ шархатай бусаһан эсэгэнь наһа бараа бэлэй. Хэзээдэ ходо зугааша, хүхюун эсэгынгээ энэ дэлхэйн ажал хэрэгһээ холодошонхой, энээнһээ хойшо хэзээдэшье баярлахаяашье, неэхэеэшье болишоод, жэгтэй хүдэлсэгүй хэбтэхыень харахадаа, эжынгээ үрэ зүрхэ хүдэлгэмэ уй, хай дуулахадаа Намжил ажабайдалые эгээл түрүүшынхиеэ ондоо нюдөөр хараа һэн.

Тиигээд түрэлхид, танилнууд болон хүршэнэрэйнгөө сугларжа, мэнэ һаяхана амиды ябаһан эсэгыень шэрэжэ, хүдөө табихаа гаргахадань, эсэгээ шаналһан хайрлаһанһаа гү, ажабайдалай иимэ хайрагүйдэ голхорһондоо гү, али тэрэ түрэлхид болон хүршэнэрэйнгээ юушье хэжэ, хубилгажа шадаха шадалгүй байһанда хороо бусалһандаа гү (энээнһээ урда бүдүүн зон юушье хэжэ шадана гэжэ Намжил үнэн зүрхэнһөө этигэдэг байгаа ха юм!) — Намжил удаан, эсэтэрээ, гомдолтойгор, уйдхартайгаар уйлаа һэн.

Һара, жэлнүүд үнгэржэ, Намжилай энэ наһанай түрүүшын энэ ехэ уйдхаршье мохоо һааб даа. Жэл бүхэндэ классһаа класста орожо, багшынгаа элдэб хөөрөөнһөө, һургуулиингаа бишиихан библиотекын үнгын зурагтай номхонуудһаа тэрэ танигдаагүй холын орон нютагуудай, хүн амитанай жэгтэй һонин ажабайдалтай, гайхамшаг ушаралнуудтай танилсажа эхилээ һэн. Түрүүшээр-Робинзон, Купёр, улаан арһата индейцүүд, дээрмэшэд, үреэһэн нюдэтэ далайн эрэлхэг капитанууд, тиигээд Майн Рид, Жюль Верн, Джек Лондон. Һүүлээрнь Чкалов, папанинцууд, челюскинцүүд...

Наран орожо байна.

Добуунай оройдо гаража, Намжил наранай орожо байһан тэрэ баруун зүг руу шэртэбэ. Тиихэдээ гэнтэ урдань нээгдэһэн үзэсхэлэн зураһаа нюдөө һалгажа ядан һүрдэжэ, амяа татан, удаан хүдэлэнгүй зогсобо. Дороһоонь эхилээд аяар тэрэ баруугаар үлхэлдэн зурыһан тэнгэриин үнгэһөө арай илгаруулмаар хаданууд хүрэтэр нэмжыһэн энэ үргэн тала алтан толоор дүүрэшэнхэй, үерлэн халижа байгаа һэн. Энэ тала дээгүүр сугларан, орьёлон, бөөн хүхэ үүлэд мүнөө хаягаараа мүн лэ баһа шарамал алтаар нюдэ һаргаан

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта)

[1]) Байшан — Улаан-Үдэ.

Москвагай гүрэнэй университедтэ

Москвагай Университедэй 13 факультедтэ, нэгэ һуралсалай, эрдэм шэнжэлэлгын 4 институдта, 223 кафедрада, 250 лабораторидо 3700 профессор, багшанар, эрдэмтэд хүдэлжэ байдаг юм. Эдээнэй дунда 35 академик, СССР-эй эрдэмэй академиин 43 гэшүүн-корреспондент, 372 доктор, эрдэмэй 1543 кандидат ажаллана.

Һүүлэй жэлнүүдтэ эрдэм техникын талаар гайхамшагта хүдэлмэри хэһэнэйнь түлөө университедэй 19 эрдэмтэдтэ Ленинэй шан олгогдонхой. МГУ-гэй эрдэмтэдэй дунда гүрэнэй шангай 70 лауреат, Нобелевско шангай 3 лауреат бии юм.

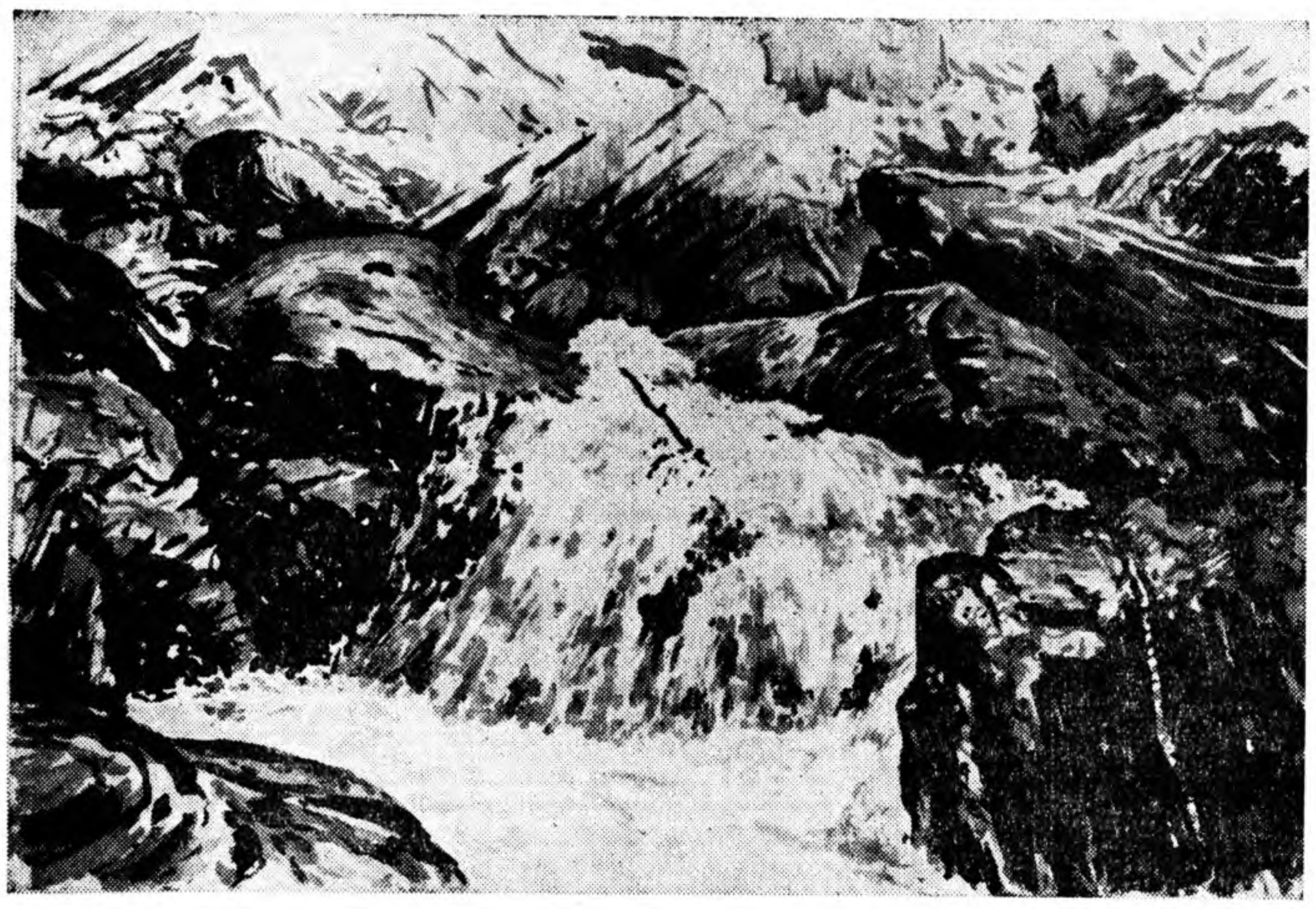

В. ПЕТОНОВ ХЭНГЭРГЫН ХҮҮЮУР... П. ЯХНОВЕЦКИЙН зураг.

Долоон хоног соо найман зүжэг

Ленинэй орденто гүрэнэй оперо, баледэй театрай артистнар мүнөө үедэ Эрхүү хотодо айлшалжа байна. Орденто театрай артистнар түрүүшын үдэрhөө эхилэн хүршэнэртөө hайн программатай оперо, баледүүдые харуулна. Түрүүшын үдэр Глинкын «Иван Сусанин» гэжэ оперо харуулжа, Эрхүүгэй ажалшадые ехэтэ баясуулаа. «Восточно-Сибирская правда» газетэ статья соогоо иигэжэ бэшэнэ: «Буряадай оперо, баледэй театрай артистнар манайда айлшаар ерэхэдээ, городоймнай ажалшадай эгээл дуратай Глинкын «Иван Сусанин» гэжэ оперо бэлэгтэй ерэhэниинь hайшаалтай. Оперын гол рольдо наадаhан СССР-эй арадай артист Һ. Линховоин эрхүүгэйхидтэ халуунаар угтагдаа. Мүн Антонидын образ харуулжа шадаhан залуу артистка Т. Карпинчик гэгшын гоё hайханаар дуулахадань баhал шанга альга ташалган зэдэлээ».

Эрхүү городто долоон хоногой туршада айлшалhан тус театрай артистнар найман зүжэг харуулhан байна. Тэдэнэйнь дунда Л. Минкусай «Дон Кихот» гэжэ балет хоёр удаа гүйсэдхэгдөө. РСФСР-эй арадай артистка Лариса Сахьянова тус баледэй гол ролиие шадабаритай бэрхээр гүйсэдхэhэн байха юм.

Н. Маторин.

АГЫН НОМОШО ДАРХАН

Хэшэгтэ, Хутагта уулын хоймор талада hуурижаhан Зугаалайн Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд үдэрэйнгөө ажалай халуун хаhые үнгэргөөд байгаа hэн...

Колхозой түбэй баруун хойто захада, нюдэ hаргама сагаанаар будагдаhан МТМ-дэ дүтэхэнэ 6 часай үеэр hайндэрэйхеэр хубсалhан хүн зон, хүгшэд, хүүгэд, тэбхэлзэhэн үргэн мүртэй шииираг шамбай хүбүүд нугас хотос гэшхэлэлдэжэ, хэды хэдыгээрээ бүлэглэн зураахай тойроод хөөрэлдэнэ, хүхилдэнэ.

Намдуухан hэбшээ hалхинда долгилон миралзан байhан зүлгэ ногооной дунда зураахай тэбхын харагдана.

Зураахайhаань баруун хойшоо 30 номоной зайда хэды эрэшүүл зогсонхой.

Үндэр набтараараа дунда зэргын бэетэй, хүдэржэhэн хүри улаан шарайтай хүн болгоомжотойхоноор hуршаяа оноожо, эбэр хара номоёо шадал мэдүүлэн дэлижэ, жагүүртэнэй үдэн залууртай hуршаяа шурд байса табижархиба. Сугларагшад айхабтар hонирхолтойгоор үлэгэшэлдэжэ, эдишэдээ шуумайhан харсагые шэртэhэндэл болобо.

— Ябад тээд уныш!...

— Дүг гыш даа гэнэлби.

— Зүб даа, зүб, зүб..,—гэлдээн зураахайн гол дундахи бүлэгэй муришахада соностошоно.

Энэ үедэ зураахайн хоёр захаар зэлэ татан зогсоhон бүhэтэйшүүл, буурал толгойтой сарюун үбгэд хүнэй эзэлүүдгүй уярдаhа хүрэмөөр магтаалай дуу татажа ороно:

Зүбэл даа, эй бароо, бароо даа!
Эй хүйхэрэйм мэргэн.

Нютагтаашье, Могойтодоошье мэргэшүүлэй тоодо ороhон Базарай Бабу түрүүшынгээл hуршаар арба тоотой бүлэн мухарюулба, магтаалда хүртэбэ ха юм.

Харбаха бүхэндөө шахуу барлуулhан Бабугай hүүлээр сагаан шара шляпатай, бултанай дундаhаа hуга гарама үндэр, дундаа бүхэд гэhэн хурса хамартай хүн баhал ана мана, тэн тэрээн харбаба.

— Гол алдаагүйт, багша!

— Зандань табигты,—гэлдээн үе-үе дуулдана.

Иигэжэ байтарынь сэнхир сэгээн үнгэтэй «Волга» ялалзаhаар бии болоод, дархашуулай—бригадын бригадир Бальжинима, бүхэ барилдаашадай толгой Доржо-Нима, парторг Радна-Нима, залуу харбааши Абрам болон бусад аба хайдагта гарахаяа бэлдэhэн юумэдэл, номо, hуршануудаа зэhэшэнхэй байгаа hэн.

Олон зуугаад жэлэй түүхэтэй энэ гайхамшагта спортдо, hур харбаанда дуратайшуул Зугаалайда олон юм. Олон жэлэй туршада мартагдажа шахуу байhан энэ спорт hүүлэй гурба, дүрбэн жэлэй туршада илангаяа абьяастай, эдэбхитэйгээр хүгжөөгдэнэ. Эрэшүүл бүхэн, хүүгэд бүхэн номотой болохоёо оролдоно.

Зугаалайн суута уран нарин дархан Данзанай Юндэнэй нютагтаа ерэhэнhээ хойшо, 1960 онhоо эхилээд hур харбаан найр наадананай, хүнэй амарха, сэнгэхэ сагай шэмэг болонхой.

Табяа hайса алхажа ябаhан Юндэн дархан 25 жэлэй туршада эбэр номо дархалжа байна. Зугаалайда хуушанай байhан 5—6 номо заhаа, арба гаран номо шэнээр дархалаа. Нютагайнгаа 20 шахуу залуушуулые hур харбаха мэргэжэлдэ hур...

ганхай. ... болохо ... гүйгөөшэ ... заhаха, ... Тамхи ... ужа, ... жа огто ... гээд Юнд... бинараа ... Колхо... рэгсэлн... дархалд... hэеы г... униа, х... Юндэн ... леөгүй ... дүрбэн ... үедэнь х... шын мод... бэhэ б... hэхэ, ... орёо ...

жэлээ алхам бү... руулдаг юм. Сагай у... дэг хубилаа hаа, ... дажа байhан номон ... дог, гажадаг. Эдэ б... абаагүй hаа, хэды ... байхада номон муу... болошодог. Тиигэд... нарынь эбэр, шур... баhал дулдыдадаг, ... загаhанай гол гэ... сабуу хэхэдэ айха... юм. Нэгэл hайса ... бөөр номоёо абажа ... хагүй. Теэд хилмын ... хань бэрхэтэй. Мүн... даг эрхим сабуушы... ха» гэжэ Юндэн дар... на номоной хаясат... да ута эбэр хэрэгтэ... лагай эбэр hайн. ... гүй, ута эбэр Агад... Тиимэhээ богонихо... залгаха баатай боло...

— Эбэр номо д... нүүдээр, нэн түрүү... рээр, эрхим сабуу... байбал, Буряадай р... харбаашадта номо ш... хэ балэйб,—гэжэ ... хөөрэнэ.

РСФСР-эй 16 мя... спортын бүлгэмүүд... оной дүнгөөр спорт... на хүдэлмэреэр түр... hан энэ колхозойх... холо гаран хүнүүд ... тай болонхой. Тэрэ ... гэн hур харбаашад, ... шабинар олон. hа... кустын мэргэшүүлэ... гаалайда үнгэргэгдэ... хэжэ, hур харбаан ... сугларhан зониие ... Бальжин хоёр хонин... дэлбэ.

Юндэн дархан т... лайн эдэбхитэ hур ... са Агадаашье бэш... таа суурхаха бэзэ...

Зураг дээрэ: номо... шэнэ номоёо турша...

Түнхэнэй аршаан

Хабтагай нютагтаа
аршаантайбди
Хабсагай хадаhаа гарадаг юм.
(Арадай дуунhаа).
Малаан духатай Сарьдагай
оройгоор
Мананай ноohон ээрэгдэнэ.
Үүлэн мундаргын үбсүү
орёогоод,
Унтаха газартаа тонролдоно.
Үндэр хүhэг хабсагайн хабшууhаа
Булгилан гарана Хэнгэргэ.
Бүлюу шулуудые мүргэн
хадууараад,
Будэрэн, бодон эбхэрнэ.
Үрдилдэн, бэе бэеhээ hалаад,
Урагшална хоёр Хэнгэргэ
Инаг хоёртол замдаа ушараад,
Эрье сооxоноо эбхэрнэ,
Эжэлэн, хамтаран зэнгэрнэд.
Түнхэнэйнгөө түрэл хэлэн дээрэ
Түргэнөөр Хэнгэргэ хөөрэнэ.
«Инншаа, тииншаа халяа гээрэй,
Эрьеэ алдажа төөрибэб...»

„Саянай галнууд"...

— Мүнөө үдэшымнай программада «Саянай галнууд» гэhэн радиожурналай ээлжээтэ номер дамжуулагдахань,—гэжэ ханада үлгөөтэй байhан репродукторнууд айл бүхэнэй гэртэ соносхоно. Тус журнал аймагайнгаа түүхэ, мүнөө үеын жаргалта ажабайдал тухай hонирхолтой мэдээсэлнүүдые дуулгажа, радио шагнагшад бүхэнөө энэ үдэшэ урмашуулаа.

1923 ондо Түнхэнэй аймаг дотор орой долоон багшатай эхин классай табан hургуули байhан. Тиихэдэ мүнөө... 6500 гаран hурагшадтай 31 hургуули тоологдоно.

Душөөд жэлэй үмэнэ тус аймагта арбан оротой нэгэ больницатай гансахан врачтай байhан юм...

Нютагай ажалшад иимэ иимэ дамжуулгануудай хэдэхэдэ ехэтэ hонирходог, баясадаг байна. Энэншье зүбтэй. Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада Түнхэнэй аймагай найман хүн хүнгэн автомашина, 16 пианино, 270 мотоцикл, хубсаhа угааха зуу гаран машина болон бусад гэрэй хэрэгсэлнүүдые абаhан байна.

Б. Оленин.

РЕСПУБЛИКЫНГАА 40 жэлэй ойе угтуулан

Моссоведэй мартагдашагүй туhаламжа

МАНАЙ ОРОНОЙ ажалшадай нэгэдэхи табан жэлэй түсэбые дүрбэн жэл соо амжалтатайгаар дүүргээд, хоёрдохи табан жэлэй гайхамшагта түсэб бэелүүлжэ ороhон үе hэн. Тиихэдэ Буряадаймнай республика hаяшаг бии болоhоншье hаа, большевик партиин хүтэлбэреэр социалис байгуулалтада горитой амжалтануудые түйлаад байгаа.

Тэрэ үедэ республика дотор томо промышленна предприятинууд, тэрэ тоодо ЛВРЗ, мяханай комбинат, шэлэй оньhожоруулагдаhан завод бодхоогдонхой, городой электростанци, хирпиисын завод, загаhанай консервын комбинат дүүргэгдэжэ байгаа бэлэй. Энээнтэй хамта промышленностьда ажаллаха хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд хүмүүжүүлэгдэн бии болгогдожо байба.

Мүн тиихэдэ Буряадай таряашадай 70 процентнь колхозуудта ороhон, тарилгын талмайн 70 процентнь колхозуудай мэдэлдэ оронхой байhан юм. Республика дотор тэрэ үедэ 11 МТС, мал ажал эрхилдэг 7 томо совхоз эмхидхэгдээ. Иигэжэ урдань нүүдэл байдалтай байhан буряадууд социализмын замда батаар оробо.

Революциин урда тээ бүхы буряадуудай 10—15 процентнь үзэг бэшэг мэдэхэ байгаа hаа, тэрэ үедэ 87 процент хүрэбэ. Хамта 13 техникум, педагогическа институт, комвуз бии болоhон байгаа. Илангаяа Буряадай залуушуул олоороо эрдэм hургуулитай болоо.

Гэбэшье бэелүүлэгдэхэ ажал түйлай ехэ hэн. Шэнэ промышленна барилгануудые элдэб хэрэгсэлнүүдээр, хүдэлмэришэдөөр хангаха ябадал ехэхэн дутагдалтай байhан. Медицинскэ эмхи зургаанууд тон үсөөхэн, тодорхойлбол, 254 сельсоведтэ оройдоол 29 акушерскэ пункт бии hэн. Врачнууд, промышленностиин, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, багшанар ехэ дутамаг байба. Городой коммунальна ажахын ажал хүдэлмэри хангалтагүй. Жэшээлбэл, республикын ниислэл — Верхнеудинск водопроводгүй, үйлсэнүүдынь тэгшэлэн заhагдаагүй, гостиницашьегүй байгаа бшуу.

БУРЯАДАЙМНАЙ республикын эгээл иимэ байдалтай байхада Москвагай ажаhуугшад аха дүү ёhоной туhаламжа үзүүлжэ эхилhэн түүхэтэй.

Бурцигай түрүүлэгшэ 1932 оной сентябриин 21-дэ Моссоведэй заседанида элидхэл хэжэ, Буряадай республикын экономико, соёл культурые тодорхойлhон тоо, баримтануудые тайлбарилан харуулба. Моссовет энэ заседани дээрээ Буряадай республикые шефтээ абаха шиидхэбэри гаргаhан байгаа.

Буряадай республикые Моссоведэй шефтээ абаhан тухай 1932 оной сентябриин 22-то «Вечерняя Москва» газетэ мэдээсэ. Тиигэжэ эрхим мэргэжэлтэдhээ бүридэhэн Моссоведэй тусхай делегаци ерэhэн байха юм.

Удаалуулан, сентябриин 23-да Моссоведэй энэ шиидхэбэриие hайшааhан мэдээсэл «Известия» газетэдэ толилогдобо.

Буряадай республикын ажахые шэнжэлхэ, бодото туhаламжа хүргэхэ зорилгоор 1933 оной апрельдэ мэргэжэлтэдэй, медигүүдэй, инженернүүдэй, барилгашадай бригада эльгээгдээ. Буряадые Моссоведэй шефтээ абаха гэhэн шиидхэбэриие hайшааhан БМАССР-эй ЦИК-гэй, Верхнеудинскэ горсоведэй баярай заседани февралиин 12-то болобо. Делегациин хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Козлов Москвагай ажалшадай үмэнэhөө амаршалгын үгэ хэлээ hэн. Мүн тэрэ үедэ партиин Московско горкомой секретарь байhан Никита Сергеевич Хрущевто суглаанда хабаадагшадай зүгhөө телеграмма эльгээгдэhэн.

МОССОВЕДЭЙ Буряадай республикые шефтээ абаhантай дашарамдуулан, БМАССР-эй ЦИК, ВКП(б)-гэй областной комитет БМАССР-эй хүдэлмэришэдтэ, колхознигуудта, бүхы ажалшадта зорюулагдаhан хандалга гаргаhан байна. Тэндэнь республикын ажалшадай бэелүүлхэ хэмжээ ябуулганууд тодорхойлогдоо hэн. Моссоведэй делегациин гэшүүд хүдэлмэришэд, колхознигуудтай хөөрэлдэhэн, дутуу дундануудыень аха дүү ёhоор элирхэйлhэн, шухала удхатай дурадхал, hанамжануудые хэлэhэн юм. Энээндэнь урмашаhан республикын ажалшад урдынхиhаа бүри ехэ эдэбхи хэшээлтэйгээр ажаллажа ороhон намтартай.

Промышленна предприяти, колхоз, совхозуудта ажалшадай митинг үнгэргэгдэжэ, барилгануудые түргэдхэхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, саг үргэлжэ продукциин үнэ сэн хямдаруулха, социалис мүрысөө улам үргэдхэхэ уялганууд абтаhан. Буряад орониие шефтээ абаhан Моссоведэй хүндэлэлдэ ПВЗ-гэй хүдэлмэришэд-барилгашад ажахын тоосоондо ороhон хэдэ хэдэн бригада эмхидхэhэн, социалис мүрысөөнэй тодорхой уялга абаhан байна.

Делегациин гэшүүд ПВЗ-гэй барилгада ошожо, хүдэлмэришэдэй байра байдалтай танилсаhан, столово, амбулаториень хараhан байгаа.

Моссоведэй делегаци оньhожоруулагдаhан шэлэй завод февралиин 16-да ошожо, митингдэ хабаадаба. Тэндэ бүгэдэнэйнгөө нэрэhээ нүхэр Козлов амаршалба. Ажалай ударнигууд нүхэд Антонов, Жуков гэгшэд харюугай үгэ хэлээ.

Моссоведэй нэрэмжэтэ хабсаргагшадай ажахын тоосоондо ороhон бригада делегациин ерэhэнэй хүндэлэлдэ эмхидхэгдэбэ.

Моссоведэй делегаци февралиин 17-до Верхнеудинскын мяханай комбинадта ошоhон. Мүн тэндэ митинг болыжо, нүхэр Козлов, комбинадай түлөөлэгшэд үгэ хэлэhэн юм.

Моссоведэй делегациин айлшалжа байха үедэ гансахан Верхнеудинскэ райондо ажахын тоосоондо ороhон, мүн ударнигуудай 80 гаран бригада эмхидхэгдэhэн юм. Гадна Моссоведэй делегациин гэшүүд колхоз, совхоз, МТС-үүдые ошожо хараhан байна. Делегациин ерэhэнтэй дашарамдуулан, Моссоведэй нэрэмжэтэ мүрысөөн дэлгэрhэн байха юм.

Моссоведэй делегаци 1933 оной мартын 10-да хүдэлмэреэ дүүргэhэн. БМАССР-эй ЦИК-гэй Президиумэй заседанида делегацинингаа хэhэн ажалай дүн тухай нүхэр Козлов элидхэбэ. Республикын ажахынуудай ямар байдалтай байhыень элидхэлшэ экономическа талаhаань тодорхойлон харуулаа. Энээнтэй хамта ажал хүдэлмэридэ ямар дутагдалнуудай тодорхойлогдоhые тэмдэглээ hэн. БМАССР-эй 11 предприятинуудай ямараар ажалладаг тухайнь дэлгэрэнгыгээр элидхэлшэ хэлэhэн байна.

Делегациин айхабтар hайшаалтай ажал хүдэлмэри хэhэнтэй дашарамдуулан, 1933 оной мартда БМАССР-эй ЦИК-гэй Президиумэй, ВКП(б)-гэй областной комитедэй бюрогой тусхай шиидхэбэри гараhан. Моссоведэй бригада богонихон болзор соо ехэ удха шанартай бодото ажал бэелүүлжэ, республикын олон организаци, предприятинуудта туhаламжа хүргөө. Энэ туhаламжаарнь урмашаhан ажалшад шэнэ эршэ хүсэтэйгөөр ажаллажа оробо гээд тэрэ тогтоол соонь тэмдэглэгдэнхэй.

Моссоведэй делегаци 1933 оной мартын 10-да Москва хотодоо бусаhан юм.

Гадна республикын предприятинууд, организацинуудай хүдэлмэридэ туhалхын зорилгоор хоёр жэлэй болзортойгоор Москваhаа элдэб мэргэжэлтэд ерэhэн. Хэдэн арбаад эрхим мэргэжэлтэй врачнууд, инженернүүд, багшанар, научна хүдэлмэрилэгшэд Моссоведэй эльгээлтээр ажаллаhан намтартай.

РЕСПУБЛИКЫН культурно-ажаhуудалай байгуулалтада зорюулжа, Моссовет 1933 ондо 1 миллион түхэриг hомолон үгөө hэн. Энэ мүнгөөрнь Верхнеудинск городто дунда hургуули, бусад эмхи зургаануудай байра баригдаhан байна.

Моссовет хадаа Верхнеудинскэ горсоведэй городой ажахые hайжаруулха хэрэгтэ бодото туhаламжа үзүүлhэн юм. Тиигэжэ элдэб эмхи зургаануудай байха хэды гэр байранuудые Москвагай мэргэжэлтэд барижа үгэhэн, 12 хүнэй hууритай 3 автобус эльгээhэн, галай аюулые сараха городой командада hайн машина, хэрэгсэлнүүдые үгэhэн байха юм.

Научна, культурно-гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын талааршье Моссовет ехэ туhа хүргөө. Өөрынгөө мэргэжэлые дээшэлүүлхын зорилгоор буряадhаа ошоhон эрдэмтэдтэ Москвада 8 квартиратай гэр байра гаргажа үгөө hэн.

Республикымнай типографида hайжаруулагдаhан машинанууд үгтэhэн, хэды амбулатори, диспансернүүд, медицинскэ хэрэгсэл, инструментнүүдые, медикаментнүүдые Моссоведhөө абаhан. Москваhаа зорюута эльгээгдэhэн медицинскэ экспедици Сэлэнгын нэгэ колхозой амбулаторидо медицинскэ хэрэгсэлнүүдые 1933 оной зун асаржа үгэhэн, тэндэхи хүн зониие ерэhэн врачнууд үзэhэн, аргалhан юм. Республикын бусад хэды аймагуудта экспедициин гэшүүд үбшэнтэниие баhал аргалhан байна.

Буряадай Республикын 10 жэлэй ойдо Москва городой нэрэhээ Моссовет Буряадта дамжуулгын Улаан туг үгэhэн юм. БМАССР-эй ЦИК-гэй Президиумэй тогтоолой ёhоор, таряан ажалаар эрхимлэhэн аймагта энэ тугынь дамжуулагдаhан байна.

Буряадай Республикые Моссоведэй шефтээ абаhан ушар агууехэ ород, буряад арадуудай аха дүүгэй бата бэхи барисаатай, хани холбоотой байдагыень элитээр тодорхойлно.

А. Нелюбина.

Хүдөөгэй багша

(Эхиниинь 3-дахи нюурта)

яларжа, дуhал дуhалаар хайлажа, алтан аадараар адхаршахаяа байhан мэтээр Намжилда hанагдаба. Намжилай хараса Сахюуртын голой тохойнуудые зубшан, энэ алтан толюто соогуур оймон саашалhан бургааhа шугын оройгоор хаймадан, тэдэ хадануудhаашье сааша, тэдэ үүлэнүүдhээшье сааша, тэнгэриин сээл номин гүн руу шунган, хүсэгдэхөөр бэшээр ошобо. Гэнтэ Намжил баясхаланта мэдэрэлhээ зад гэшэбэ: тон холо, хаанаб даа нэгэ тээ, тэрэ алта шарамал үүлэнүүдhээ саашa оршоhон, баhал нимэ ялармa алтан ганжартай ордонуудтай үзэсхэлэн орон Намжилай нюдэндэ харагдахадал гэбэ. Юун энэ орон бэ? Ном соогуур уншадаг тэдэ гайхамшаг оронуудай нэгэнниинь гү?

Энэ бодолhоо Намжилай баяртайнь ямар нэгэн ойлгогдошогүй, сэдьхэл зүрхэ уяруулма гуниг ниилэжэ, сээжэ соонь багтажа ядан дүүрээд, амииень нулимсаар бүглэжэ, ямаршьеб нэгэ холын, хүртэшэгүй, hайн hайхан, өөрөөшье мэдэхэгүй юумэн тухайгаа шаналан, удаан, аалихан, үгэгүйгөөр уйлаха дураниинь хүрөө hэн...

Үбэлэй ута hүнинүүдэй зоргон соо тэрэ ямар нэгэн ээлжээтэ аяншалга гү, али баатаршалга тухай номhоо тархяа таhалангүй уншагша бэлэй. Эжынь үни хада унташанхай. Хэды болоод лэ дээрэhээ тархяа үргэжэ, үргэhэтэй нюдөөрөө хүбүүн руугаа хараад:

— Шим үшөө унтаа үды гээшэ аалши? — гэжэ гайхагша hэн. — Унтыша, орой болоол. Баhа үглөөтүүр бодожо ядахаш...

Хүбүүн ойрхон зуура тархяа үргэжэ, саарhан hарабшатай дэнгээ унтарааожа, бүрэнхы углууда байhан эжынгээ шэрээ, хүрэшэнхэй пеэшэнээ обёорогшо hэн. Гэр соо огто шэмээгүй. Мүн баhа хурга зузаанаар мүльhэтэжэ хүрэшэhэн сонхынь саагуур үе болоод лэ hалхин улина. Тэрэнэй бодол тон холо, захагүй үргэн мүльhэн талмайн нюруугаар Нансен болон тэрэнэй экспедициин гэшүүдээр төөрин зобоно...

Яахаб теэд, энэ хадаа бүхы арба гаран наhатанай зайлашагүй бодол, эрмэлзэл хаям. Эды наhандаа хэн эдэ хүсэлэй гайхамшаг hониндо тархяа эрьен абтажа, хонин хүнжэлэйнгөө ёёрто урда оронуудай полиин хүхэ огторгой, хойто зүгэй дууhашагүй ута харанхы hүнинүүдые үзөөгүйб!

Жэлнүүд ошожо, Купершье, индейцүүдшье шэнэ, бүри хүсэтэй, hонин эрмэлзэлнүүдтэ булигдажа, Николай Островский болон залуу гвардеецүүдтэ hууриhа сүлөөлжэ үгөө hэн. Зүгөөр хайшаашьеб, хүртэшэгүй холо руу зорин, газар дэлхэй үзэхэ, ямар нэгэн эрэлхэг габьяа түйлаха хүсэл Намжалые энээнhээ хойшо хэзээдэшье орхидоггүй бэлэй. Табан жэлэй саада тээ Намжил түрэhэн тосхоноо орхижо, хүн болоhоор эгээл холынгоо аян замда түрүүшынхиеэ мордоо hэн. Тиихэдээ энэ хүсэлэйнгөө хэзээ нэгэтэ бүтэжэ болохо байhандань Намжил түрүүшынхиеэ хамта этигээд hалаа hэн. Хүсэлhэн дээдэ hургуулидаа конкурс барижа шадангүй, hөөргөө бусажа ябатараа, хооhон гартай гэртээ бусахаяа эшэжэ, Улаан-Үдынгөө багшын дээдэ hургуулиин тоо бодолгын факультедтэ ороо hэн. Шэнэ олон нүхэдөөрөө шууялдажа, хүхилдэжэ ябахадаа Намжил юугээшье ойлгоогүй сагаа үнгэргөө гээшэ ха даа. Энэ табан жэлэй турша соо «багша болохоб» гэhэн бодолдоо найран дадажа, тэрэнэйнгээ hайншье, муушье тухайнь ехэ бододоггүй байгаа. Үнгэрхэдөө комиссиин урда «хүдөө гараха» гэhэн шиидхэбэри абаадшье байхадаа, энэмни ямар удхатай гээшэб гэжэ тэрэ мүнөөнэйхидэл тодоор ойлгоогүй байгаа. Тэрэ хүдөө гараха, багша болохо үдэр мүнөөшье, үглөөшье тохёолдохоо байна бэшэ, харин хэзээб даа нэгэтэ ерэнэ ааба, тэрэ болотор бодохо юумэн бодогдожо урдигдахэ. Харин тиихэдэ Намжил hургуули дүүргэhэнэйнгөө баярта дашууран, тархияа эрьенхэй ябаа hэн.

Харин мүнөө энэ үдэр одоол бодото бэеэрээ хүрэжэ, тудажа ерэбэ даа. Тиигэн гэхэдэ, Намжил юушье хараагүй, үзөөгүй, ямаршье хүндэ туhатай юумэ бүтээгээгүй баhал дахин хүдөөгөө бусажа ерэбэл хаям. Иигээд лэ бүхы наhаараа эндэ үлэхэ болоно гээшэ гү?

Намжил өөрөө өөртөө аргагүй хайратай шэнги hанагдаба.

Теэд үшөө мэдэгдэнэгүй... Үшөөл мэдэгдэнэгүй... Хаража үзэхэбди.

Һанаа алдажа тамхияа гэшхүүрэй урдахи хонхор соо тогтоhон бороогой уhа руу шэдэжархёод, хайрсагаа барижа, энэ танигдаагүй тосхоной шабар шабха үйлсые бүрхөөн унаhан боро хараан руу шэнгэн ошобо.

БУРЯАД ҮНЭН
4-дэхи нюур
1963 оной июниин 16.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Бертран Расселай эрилтэ

ЛОНДОН, июниин 14. (ТАСС). Грецидэхи байдал тухай доро дурсагдаhан мэдүүлгые хэблэлдэ толилхын тулада лорд Бертран Рассел үсэгэлдэр үдэшэ дамжуулан үгөө:

Грециин арад өөрынгөө хүсэндэ, шэрүүн шанга засаг түрэдэ эсэргүүсэн хэдэг тэмсэлыень бүхы дэлхэй дээрэhээ дэмжэдэг хүсэнүүдтэ улам ехээр этигэдэг болошо байна. Англида хаанай аяншалжа ерэлгэдэ, Грецидэхи дарлалтада (Грециин хаанай бүлэгэй аяншалга энэ оной июльдэ хэгдэхээр хараалагданхай.—**Редакциин ажаглалта**) Англида ямараар хандадаг байhыень харуулхаар хэдэн демонстрацинуудые хэхэ гэжэ бидэнэр түсэблөөбди. Зобожо тулижа байhан нацида доро дурсагдаhан юрын эрхэнүүдые Грециин правительствын олгоод байгаа hаань, Англида демонстрацинуудые болюулхые уряалха хүсэлэнтэйб:

Политическэ хэрэгээр хаалтада hууhан бүхы хүнүүдые сүлөөлхэ, хэдэн олон жэлдэ хаалтада hууhан сагайнь салин хүлhэ түлэхэ.

Политикын талаар засагта дурагүйлхэгшэдые аладаг хюдадаг зэбсэгтэ фашис бүлэгүүдые тарааха.

Бүхы политическэ партинуудай түлөөлэгшэдэй хиналта доро сүлөөтэ hунгалта дары үнгэргэхэ.

Зоргоороо арест хэлгые, эрхэтэдэй сүлөө хаhалгые болюулха.

Алалга хюдалга, зобоолго, политическэ хашалта хэхын тулада армиие болон полициие хэрэглэхээ болихо.

Ажал хэхэ, байра абаха, политическэ ажал ябуулга дураараа эрхилхэ эрхэhээ бэшэгээр арсангүйгөөр аяншалга хэхэ эрхэ, өөрынгөө үзэл бодол баримталха эрхэ олгохо.

Энэ эгээн лэ багахан эрхэнүүдые олгохоhоо арсаад байгаа hаань, тиигээд хаанай аяншалжа ерээд байгаа hаань, Букингемскэ ордон шадарай болон Трафальгарска талмай дээрэхи демонстрацинуудта би өөрөө хабаадалсаха хүсэлэнтэйб.

Иранай премьер-министрэй мэдүүлгэ

ТЕГЕРАН, июниин 14. (ТАСС). Иранай премьер-министр Алям хуулита мэдээнүүдые соносхоо. Тэрэнэй ёhоор үнгэрэгшэ неделидэ Иранда тулалдаанай болоходо 100 шахуу хүн алуулаа, 200 шахуу хүн шархатаа.

«Политическэ болон газарай реформонуудые таhалдуулха хүсэлэнтэй» этэгээдүүд эдэ тулалдаануудые үүдхээ гээд премьер-министр мэдүүлээ.

Полици 400 хүниие арестовалаа, зэмэтэй гэжэ тодоруулагдаhан бүхы хүнүүд недели болоод байхада сэрэгэй сүүдэй үмэнэ зогсохо гээд Алям мэдээсээ.

Айл бүхэн энэ үүсхэлые дэмжэхэ

Коммунис байдалай гэр байра гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысэгшэдэй тоо Улаан-Үдэ городтомнай улам бүри олошорно.

Жэшээлхэдэ, нэгэдэхи домоуправлениин хабаатай 34 байрын ажаhуугшад иимэ мүрысөөндэ орожо, социалис уялга абанхай.

Ленинэй нэрэмжэтэ үйлсын 36-дахи номерой гэртэ байдаг хүнүүд уялгаяа бодотоор бэелүүлжэ байна. Бултанайнгаа хүсөөр эдэнэр хашаа соогоо, гэр байра шадараа тон ариг сэбэр байлгадаг. Элдэб гоё hайхан сэсэгүүдые, таарамжатай газартань овощ, бага багааршье hаань хартаабха таридаг. Гадна айл бүхэн сонхо дороо элдэб ургамалнуудые заабол таридаг заншалтай. Столовонуудай трестын эндэ байдаг хүдэлмэришэн нүхэр Плоткиной бүлэнэр сонхо дороо сэсэгүүдые, лук, хартаабха ургуулжа байдаг юм. Оёдолой фабрикын хүдэлмэрилэгшэ Галина Сергеевна Михайлова мүн хүршэнэрhөө гээгдэнэгүй.

Эндэ үнинэй... Д. П. Кузьмен... дабхарта байда... шаа соохиео го... хын түлөө ехэ о... гадаг юм. Ажаба... сэбэрые саг үрг... хамтын зөөридэ... хандаха тухай н... ко хүршэнэртээ... зүбшэдэг.

Мүн Советскэ... дохи номерой г... шад домоуправл... лэгшэ Наталья ... на Занграсвагай... байра шадараа ... хэн, гоё hайхан, ... хэлтэй байлгада...

— Коммунис б... рын нэрэ зэргэд... рысөөндэ Улаа... доймнай айл бүх... хабаадаха бэзэ г... хаар. Республикы... ойн хүндэлэлдэ г... hайхан болгохын ... хэн алагасгүй ху... лаял,—гэжэ эдэб... Кузьменко уряал...

Д. ...

ТОБШОХОНООР

✪ Бэшүүрэй соёлой байшангай уран hайханай бүлгэм нютагайнгаа ажалшадта hайн программатай концерт харуулдагаараа суурхадаг. Эдэнэр hүүлэй үедэ эмхидхэлэй талаар бүри hайжаржа, управлени соогоо түрүү hуури эзэлээ. В. Г. Красовскаягай хүтэлбэрилдэг тус коллектив hаяхан Улаан-Үдэдэ сугларhан хүдөөгэй уран hайханай бүлгэмүүдэй дундаhаа шалгаржа, мүн лэ түрүүшын hуури эзэлбэ. Тиигэжэ эдэнэр России Федерациин хүдөөгэй клубуудай түгэсхэлэй концертдэ хабаадалсаха эрхэ олобо.

Г. Аширов.

✪ Улаан-Үдын судна заhабарилгын заводой хүдэлмэришэд сугтаа ажалладаг түмэршэ дархан, коммунис ажалай ударнич М. Ф. Баклушинай 50 на... мүн хүдэлжэ эхилhэ... ойе тэмдэглэбэ.

Д. ...

✪ Боксоор «Спар... түрүү hуури эзэлхы... сөөндэ городой спор... дэй олон спортсме... сажа, түрүү hуури ... дэ боксёрнууд Нику... Субанов, Матханов... эдиршүүл cooho ... Краснопеев, Торово... Доржиев, Бадаш... «Спартак» бүлгэмэ... лоо

Редакторой ...
М. Н. ...

Манай адрес, телефон...

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. У... ца ЛЕНИНА, 35. Телефоны: редактора—23-67, ... —38-42, зам. редактора — 35-84, секретар... отделов: сельскохозяйственного производства и ... жизни—47-59, 35-14, промышленного производс... ной жизни—48-89, 33-61, коррек торская—35-85.
Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: ... —24-74, советского строительства и быта—34-8... ров и писем—25-41, 38-30, информации—32-74 ... 34-05.

гор. Улан-Удэ, типография Министерства ку... Бурятской АССР.

Н00451. Зак. ...